



GATEMAGASINET KLAR
Tilstedeværelse • Toleranse • Ydmykhet

POST MORTEM II
(UTRØSTELIG)

DET HENDER
DET HENDER
NOE UTENKELIG

UGJENOPPRETTELIG

~~BLI, BLI~~
JEG SA DET ALDRI
DU ER
VAR
UMISTELIG

AV NATTMANET

ROSEN

TEMA GATEMAGASINET KLAR NR.9

4.	I N N H O L D	Leder
5.		Gode livsråd
6-9.		Det viktigste er at du er du – ikke hva du får til
10-13.		Elevene skal merke at skolen trenger dem
14-15.		Rusuniversitet i Agder?
16-17.		Dagene før stillheten
18-21.		”Det handler om å leve”: Lars Verket
22-25.		Media må også tåle kritikk
26-27.		Fem i barnehagen
28-29.		Lukten av nykøkt kaffe
30-31.		Ris og ros i skolen
32-33.	Noen tanker om ris, rus, ros og reiser	
34.	De fem friheter	
35.	Bibliotek anbefaler	
36-37.	Småstoff	
38-41.	Kampen om et NAV-ombud	
42.	Gatemagasinet nettbutikk	
43.	Konsert	
44-45.	Enkle forklaringsmodeller	
47.	Filovoffen	
49.	Debatt	

LEDER:



Jeg har av en eller annen grunn alltid følt meg mer komfortabel ved å få ris, fremfor ros. Kanskje fordi jeg blir vant til å takle negative tilbakemeldinger hvis de kommer ofte nok? Eller kanskje er det slik at "Jante" sparker meg på leggen hvis jeg mottar ros? For det er vel slik at ris kan motargumenteres. Da får jeg lagt frem motargumentene uten at det oppfattes som sjølskryt. Jeg kan hamre fakta i kritikerne til de dukker nak-

ken og skygger unna. I tillegg er det trygt å motta dritt. Dritten bekrefter at jeg i alle fall har rett om meg selv. Og jeg kan kneise med nakken i bittersøt trass, vise at jeg gir blaffen i den andres mening.

Ros derimot: Jeg kan jo ikke bare nikke og ta imot rosen. Den må jo kommenteres. Sier jeg meg enig i skrytingen av meg, blir jeg tatt for lite ydmyk. Derfor blir det til at jeg ofte mumler noe om at "det var nå ikke så bra da. Hadde bare forholdene vært annerledes, så skulle de ha sett". Jeg innser først etterpå at dette er det virkelige hovmodet. For hva er det ikke jeg står der og mumler frem i min skam over å bli kalt flink? Jo jeg sier at med skikkelige forhold, skulle de virkelig sett hvor flink jeg er.

Ris og ros er svært vanskelig. Det virker også som om alle er flinkere til å rise enn å rose. Jeg har begrunnet dette med "Jante", men jeg tror like mye at det ligger i selve kulturen. På skolen får elevene hele tiden fokus på det de er dårlige til, i alle fall var det slik i min barndom, og som forelder til skolebarn, så jeg at dette ikke endret seg.

På foreldremøtene på skolen, brukte læreren 10 minutter på å gjennomgå det barna mine mestret. Resten av timen gikk med til å ta for seg de fagene de ikke var gode i. Og det kom ikke av at barna var dårlig i mange fag, men rett og slett fordi det her ble brukt tid på å finne strategier for å gjøre barna gode i disse fagene også. Jeg som forelder tok med meg holdningene hjem, ga barnet en oversikt over de tingene lærerne mente hun var flink til, for så å bruke tid på at "nå måtte dere sette fokus på de fagene dere ikke kan".

Jeg har senere lært at dette er feil fokus. Barn bør roses og få satt fokus på det de kan, så kan det nevnes at noen fag ikke er deres sterke fag. Men ved å holde fokus på deres styrke, får de mot til å også se sine svakheter.

Vi skriver mer om dette inne i bladet.

Gatemagasinet Klar går mot sitt fjerde år. Vi er forlengst over krabbe-stadiet, og vi har vist at vi duger – både som verktøy for selgernes rehabilitering, men også som lesestoff og pedagogisk tankevekker. Jeg får stadig flere henvendelser om at vi må komme ut med bladet oftere.

"Jeg leser hvert nummer tre og fire ganger. Her står det så mye jeg kan lære av. Selv om dere ikke portretterer selgerne og andre rusavhengige så ofte, får jeg likevel et godt innblikk i hva som ligger bak alle tragediene vi ser, og ikke minst får jeg vite at det er mange flere som vi ikke ser", sier en dame via e-post.

Vi har tidligere skrevet at småkriminalitet, nasking og innbrudd har sunket dramatisk siden gatemagasinprosjektet startet. Hver gang jeg kommer i kontakt med en politimann i byen, får jeg beskjed om at dette prosjektet fungerer veldig godt. Men også utenbys får jeg tilbakemeldinger fra politiet.

For en tid tilbake ble jeg stoppet for å ha overtrådt fartsgrensen i Telemark. En av politifolkene som stanset meg, kjente meg igjen, og kom straks inn på hvor godt han synes om tiltakene som er etablert i Kristiansand og Arendal.

"Gatemagasinet Klar har gjort Kristiansand til en varmere by", sa varaordfører Mette Gundersen da hun åpnet Klar-utstillingen ved Kristiansand Kunstgalleri sist vår. Og det er dette jeg får mest tilbakemeldinger på, fra folk i Kristiansand, Grimstad og Arendal. Alle yrkesgrupper, aldersgrupper og begge kjønn bemerker nettopp dette: Ved at de blir kjent med det synlige rusmiljøet gjennom å handle Klar, oppdager de at frykten er ubegrunnet. På samme måte ser selgerne at normalbefolkningen ikke er hovmodige overfor dem, ser ned på, eller vil ta de. De opplever at folk flest vil dem vel, og det gjør noe med samvittigheten: "Vi stjeler ikke fra folk som vil oss godt"!

Vi får også mange tilbakemeldinger på hva grupper av leserne anser som mangler i magasinet. Noen ønsker kryssord, andre vil lese mer om tragediene bak gatefolkets levekår. Andre igjen ønsker å få forsiden i farger, slik resten av magasinet er.

Vi tar til oss rådene som velment ris. Etter flere runder på disse spørsmålene, har vi kommet frem til at det er nok av blader i Narvesen med fargeforsider i glanset papir. Butikkhyllene er også fulle av blader med kryssord - der folk kan få dekket dette behovet. Når det gjelder portrettering av selgerne, så er vi veldig forsiktig med dette. Rusavhengige er en sårbar gruppe. I tillegg har de en familie som også er rammet. Klars redaksjonelle linje står derfor fast på at vi ikke portretterer lidelse kun for å dekke nysgjerrigheten til leserne. Det skal være et budskap bak, og vi skal være sikre på at pårørende ikke blir offer for blottleggelsen. I tillegg må vi ha hensyn til dem vi intervjuer sitt følelsesliv. Det er vanskelig nok for friske, medievante mennesker å se sitt eget liv på trykk. For en rusavhengig som er vant til å flykte inn i rusen når følelseslivet blir for dramatisk, kan dette få alvorlige konsekvenser. Når det gjelder forsiden, så er svart/hvitt-bildet Gatemagasinet Klars varemerke!

Ved siden av å stå for det redaksjonelle og distribusjonen av gatemagasinet, engasjerer Stiftelsen Klar seg i bolig- og fattigdomsproblematikk. I mer enn to år har vi stått på barrikadene for at det skal ligge automatikk bak at alle skal ha rett til tak over hodet. Den 2. februar, 2010, holder vi et dagsseminar om hvordan vi skal møte fattigdomsproblemene. Vi har invitert frivillige organisasjoner, statlige (Husbanken), fylkes og kommunale representanter, både fra Arendal og Kristiansand.

Fotballaget "Klar for fotball" (KFF) ligger for tiden nede. Vi har hele tiden en åpning for å ta opp igjen denne biten, men da må interessen for dette komme fra miljøet rundt Klar.

Musikkverkstedet "Klar for musikk" (KFM) er imidlertid opp og går. Med velvillighet fra den Lokale avdelingen i Det norske totalavholdsselskap. Har vi gratis lokaler. Marit Dahlberg Skogen og Liv Verona Hansen, viderefører sin støtte til brukere av nedlagte KATS, til selgerne av Klar. De sponset oss med 15000 kroner til kjøp av musikkinstrumenter. Ved hjelp av disse pengene og midler som er satt av fra Stiftelsen Klar, har vi nå et flott anlegg og proffe instrumenter.

Gatemagasinet redaktør har en hytte med fire ekstra sengeplasser som kan brukes til vinterlige opplevelser for selgerne. Hytta ligger midt mellom Brokke og Hovden. I tillegg har redaktøren fire kajaker, målet er å få til aktiviteter for selgerne ved hjelp av disse. Vi har etablert et hospiteringsforhold med Stormberg, der selgere som har begynt å takle livet, kan få arbeidstrening.

Den 6. desember blir det julekonsert med kjente, lokale artister - for å samle inn penger til driften fremover. I tillegg etablerer vi en netthandel på Klars nettsider. www.klar.as. Her blir det mulig å kjøpe Klar-effekter som t-skjorter, bøker, cd, armbånd med mer. Dette vil gjøre det enklere for publikum å støtte Klar.

Takk for år 2009, og jeg gleder meg til å møte dere i år 2010.

Ha en fin jul.

Oddmund Harsvik

Ansvarlig redaktør

GODE RÅD KAN VÆRE INNSIKTSFULL RIS
- GITT I RESPEKT OG ÆRLIGHET
- ER KJÆRLIGHET.
EKTE ROS ER EKTE KJÆRLIGHET.

ODDMUND HARSVIK

1. HUSK AT STOR KJÆRLIGHET OG STORE BEDRIFTER KREVER STORE RISIKOER
2. NÅR DU TAPER, GLEM IKKE Å LÆRE AV DET
3. HUSK FØLGENDE: RESPEKT FOR DEG SELV - RESPEKT FOR ANDRE - ANSVAR FOR DINE HANDLINGER
4. HUSK AT DET KAN VÆRE EN STOR LYKKE IKKE Å FÅ DINE ØNSKER OPPFYLT
5. KJENN REGLENE, SÅ DU VET HVORDAN DU BRYTER DEM SKIKKELIG
6. LA IKKE EN LITEN DISKUSJON ØDELEGGE ET GODT VENNSKAP
7. NÅR DU OPPDAGER AT DU HAR GJORT EN FEIL; GÅ STRAKS I GANG MED Å RETTE DEN
8. TILBRING LITT TID ALENE HVER DAG
9. VÆR ÅPEN FOR FORANDRINGER, MEN GÅ IKKE PÅ KOMPROMISS MED DINE INNERSTE VERDIER

10. HUSK AT TAUSHET NOEN GANGER ER DET BESTE SVAR
11. LEV ET GODT, VERDIG LIV. NÅR DU BLIR ELDRE OG TENKER TILBAKE KAN DU NYTE DET EN GANG TIL
12. EN KJÆRLIG ATMOSFÆRE I DITT HJEM ER FUNDAMENTET FOR DITT LIV
13. VED KRANGEL MED DIN ELSKEDE, HOLD DEG TIL DEN ØYEBLIKKELIGE SITUASJONEN; BRING IKKE FORTIDEN INN I BILDET
14. DEL UT DIN VISDOM. DET ER EN MÅTE Å OPPNÅ UDØDELIGHET PÅ
15. VÆR SKÅNSOM OVERFOR JORDEN
16. REIS EN GANG I ÅRET TIL ET STED HVOR DU ALDRI FØR HAR VÆRT
17. HUSK AT DET BESTE FORHOLDET ER DET HVOR KJÆRLIGHETEN TIL HVERANDRE OVERSKYGGER BEHOVET FOR HVER ANDRE
18. VURDER DIN SUKSESS UTFRA HVA DU MÅTTE OPPGI FOR Å FÅ DEN
19. GRIP KJÆRLIGHET OG MATLAGING MED HENSYNSLØS LØSSLUPPENHET

DALAI LAMA GAV DISSE LIVSRÅDENE





DET VIKTIGSTE
ER AT DU ER DU
-IKKE HVA DU FÅR TIL

Det kan være krevende å utfordre seg selv og andre, men etter min oppfatning er det likevel på den positive skalaen når det er gjort på en riktig måte, med riktig intensjon og ikke minst med tillit og respekt i bunn.

TEKST LEIF STRØM
FOTO: TOR ERIK SCHRØDER

Janne Mesel er ekte Kristiansandsfødt og oppvokst på Søm. De første skoleårene tilbragte hun på Vardåsen skole, Haumyheia ungdomsskole og Katta. Senere tilbragte hun flere år på HiA (nå UiA).

-På HiA tok jeg økonomi og administrasjon, og begynte på prosjektadministrasjon. Jeg var også innom markedsføring og data. Og tok også i senere tid styrekompetanse på BI. Studiene førte meg ikke direkte dit jeg er i dag, men alle erfaringene gjør at man blir mer bevisst underveis. Etter studiene jobbet jeg noen år på engrossiden av motebransjen i Oslo. Jeg giftet meg i 1990, og fikk etter hvert fire barn som i dag er mellom ti og seksten år.

Da jeg kom tilbake til Kristiansand jobbet jeg med utforming av design for investorer og utbyggere på små og store prosjekter, alt fra boligkomplekser til hotell og næringsbygg.

INTERESSERT I MENNESKER. Men Janne hadde ikke sin hovedinteresse på dette feltet – helt siden hun var i tjuårene har det vært relasjonen til mennesker, og indre utvikling som har vært viktig for henne.

-Dette ble mer og mer viktig for meg. Det er aldri for sent å velge, så etter at alle barna var født, og det hadde gått en del år - skiftet jeg bransje. Alle de valg jeg hadde gjort hittil hadde vært viktige der

og da, men så endret livet seg, og jeg fikk mer tak i hva som var aller viktigst. Det startet med coaching ved Høyskolen i Hedmark og deretter videre med flere års coaching utdanning i utlandet. Det siste året har jeg studert Lightning Process og NLP kombinert med hypnoterapi hos Phil Parker i London. Dette er spennende verktøy og kunnskap som dramatisk har endret livskvaliteten til mange mennesker.

SPENNENDE JOBB.

Janne har jobbet med coaching siden 2003, og for to og et halvt år siden gikk hun inn i fast stilling i Storform – et lederutviklingselskap som holder til her i byen.



-Vi tynges ofte ned av bekymringer – ting vi ikke kan gjøre noe med. Tenk på alle dine bekymringer for fremtiden – de fleste kommer aldri til å skje.



-For det første må jeg si at jeg er veldig glad i jobben min, fordi jeg synes det er spennende å møte mennesker og drive med utvikling. En coach er jo en slags trener som står på sidelinjen og heier på deg. Det å se mennesker lykkes i sine prosjekter er utrolig givende.

-Å lykkes kan være så mangt, for noen kan det være å lykkes faglig, mens for andre kan det være å leve godt med seg selv. En del av jobben min er å være med å legge til rette prosesser, slik at ledere og medarbeidere kan virke godt i sammen, og med hverandre som mennesker. Kort sagt at det jobbes i samme retning mot de samme mål, med bevissthet om hvordan vi ønsker å ha det sammen mens vi er på jobben, på vei mot de resultater og prestasjoner som forventes av oss.

OM Å TRIVES PÅ JOBBEN.

-Tenk hvor mye tid vi bruker av livet vårt på jobben? Da tenker jeg at det er viktig at vi har det godt og at vi trives, kjempeviktig at vi alle er med på å skape gode miljøer og arbeidsplasser.

-Min jobb blir derfor å bevisstgjøre på kommunikasjon og adferd som ikke er hensiktsmessig, for så å trene på det som er byggende og god kommunikasjon og adferd. For å klare dette tror jeg på innvolveringsprosesser, at medarbeidere får mulighet til å være med å påvirke, blir hørt og sett.

ROS OG RIS.

Jeg tror på positiv forsterkning. Det å gi ros og anerkjennelse til deg selv og de rundt deg - om det er på jobb eller hjemme er viktig og nødvendig for å skape mestring. Stopp litt opp, se etter hva du får til, se etter det positive hos deg selv og menneskene rundt deg, og

anerkjenn deg selv og andre for det.

-Men det viktigste er kanskje og anerkjenne at du er du, ikke hva du får til. Det vil bidra til å øke selvfølelsen som kanskje er noe av fundamentet inni oss. Dersom fundamentet er sterkt, så blir ikke fallet så stort når prestasjonene våre ikke føles gode nok.

-Jeg tror det er viktig som foreldre å anerkjenne barna våre fra de er små, uten at de skal gjøre seg fortjent til det, og uavhengig av prestasjoner, men for den de er!

OM Å GJØRE DEN ANDRE GOD.

-Min opplevelse er at de fleste mennesker jobber bedre og har det bedre med å få ros, enn "ris". Jeg tror på å skape gode tilbakemeldingskulturer hvor man er bevisst på å gi hverandre gode tilbakemeldinger som er ekte. Intensjonen må selvfølgelig være at du vil gjøre "den andre" god.

-Hva du er god på og hva du evt. kan gjøre annerledes? Det er noe annet å utfordre seg selv og andre på de potensialene vi har, enn å gi "ris". Det er to vidt forskjellige ting, fordi det å jobbe med potensialer handler om vekst og utvikling.

-En del mennesker er mer redd for å feile, enn de er fokusert på å mestre. Her kan det være mye potensiale å ta tak i - snu de negative mentale forestillingene til å bli positive og mestringsfokuserte. Å bli dyktige på å rette oppmerksomheten din på det du ønsker å oppnå, i stedet for å henge fast i det du ikke ønsker, er utrolig viktig.

FRYKTEN STJELER.

-I en situasjon hvor du gruer deg veldig til noe, er det ikke vanskelig å finne ting som er med på å forsterke den vonde følelsen. Det gjør ikke situasjonen lettere.

I stedet kan du fokusere på det du ønsker å oppnå, ta tak i gode mestringsopplevelser du har fra før, og anerkjenne deg selv for det og for den du er, og si at det er godt nok! Det du får til i dag er det du får til. Det hjelper jo ikke å bruke masse energi, tid og krefter på å plage seg selv.

-Vi tynges ofte ned av bekymringer – ting vi ikke kan gjøre noe med. Tenk på alle dine bekymringer for fremtiden – de fleste kommer aldri til å skje.

Det eneste som er sant er jo øyeblikket. Fremtiden vet vi ikke noe om. Det er viktig å leve i det som er sant om livet, ikke i alle fryktene for de stjeler energi og krefter. Høres lett ut, men kan være en utfordring for mange mennesker.

VALGMULIGHETER.

-Vi er forskjellige, noen er veldig gode på å leve i nuet, mens andre må trene på dette. Det gir deg mulighet til å velge – ikke være et offer for deg selv, men være aktør i eget liv. Hvilke tanker må jeg bearbeide og hvilke kan jeg la gå? Hvilke følelser er viktige og bør bearbeides og få plass, og hvilke skal jeg jobbe med å stoppe? Det er en viktig sortering å gjøre inni oss.

-Livet er ganske skjørt og sårbart. Det finnes situasjoner hvor vi ikke klarer å velge, hvor det og bare være er vanskelig nok. Det er en tid for dette også – tørre å være i det som er vanskelig, sårt og smertefullt. Det og kunne stå i det vanskelige, og ikke minst være med hverandre i det vanskelige med respekt både for innhold og den tiden det tar - uten forventninger og krav. Ja, det er viktig, for det er selve livet, opplever jeg!

Livet kan kjennes både for stort og oppskrytt for noen og enhver i blant, og det er også viktig og anerkjenne!



ELEVENE S SKOLE



VIGDIS KLOKSETH – REKTOR

SKAL OPPLEVE AT EN TRENGER DEM

Skolen er mulighetenes arena. Vi legger til rette slik at elevene opplever at det er behov for dem. De skal ikke bare "tilpasse" seg, men føle at det er nødvendig at de er her hver dag. Ros er bra, men skal ikke gis for selvfølgeligheter, det skal gis for å styrke eleven. Ris – i forståelsen av korreksjon – kan gis om handling, men ikke om person.

TEKST LEIF STRØM

FOTO: TOR ERIK SCHRØDER





For meg er det to motsatte begreper. Ris er for meg fortid – 50-tallet. Ris = juling med bjørkeris. Det vil si avstraffelse, maktutøvelse som oppdragelsesredskap.



Rektor Vigdis Klokseth ved Torkelsmyra skole i Vågsbygd er klokkeklar i sin innstilling til hvordan hun vil drive skolen.

-Her på Torkelsmyra skole er det ingen kadaverdisiplin, men vi legger stor vekt på utøvelse av høflighet og omtanke for andre. Alle skal håndhilse på læreren hver dag, (vi har en liten svineinfluensa pause akkurat nå), men det er en viktig del av rutinene våre. De skal henge av seg klærne, ta på innesko og gå rolig til plassen sine. Det virker som om dette har fått god aksept både blant elever og foresatte.

NI ÅR OG SELSKAPSDAME.

Vigdis Kokseth er opprinnelig fra Molde regionen og har alltid vært interessert i skole og skolearbeide. Hun var tidlig ute og startet i første klasse som seksåring. Som niåring var hun "selskapsdame" for en eldre dame i bygda som ikke likte å være alene. Hun hadde ganske lett for det på skolen, og var en svært aktiv elev også utenfor skoletiden. Hun var med på skolelærever, drev med musikk og var i det hele tatt med på mye i disse årene. Hun gikk på Tingvoll gymnas og bodde derfor på hybel fra hun var 15 år.

-På den måten ble jeg tidlig voksen, sier Vigdis. Jeg var såpass tidlig ferdig med gymnaset at jeg var for ung til å komme inn på lærerhøyskolen. Jeg måtte ta ett års pause. Og hva gjorde jeg da? Jo, jeg underviste.

-Har du alltid ønsket å bli lærer?

-Det sto mellom å bli lærer, butikkdame eller sykepleier – jeg sveipet litt innom å bli dekoratør også, men løpet ble lagt ganske tidlig. Min mor var hjemmевærende og far var gruвеarbeider. Far hadde alkoholproblemer, og mye av de følelsene jeg hadde i forbindelse med det, har nok ligget i bunnen for min takling av livet og de valg jeg har tatt.

SKOLEN SOM SOSIALT SENTER.

-Jeg fikk en sønn i løpet av lærerhøyskolen, og vi flyttet til Kristiansund hvor jeg jobbet som lærer et par år. Så fikk mannen min ingeniørjobb i Molde så vi flyttet dit. Vi bodde først i en høyblokk som var meget uegnet for barn – så vi bygde vårt eget hus helt nede ved strandkanten. Perfekt! Jeg kan ennå se for meg hvor fantastisk det var å bo helt ned i fjæresteinene.

Jeg trivdes godt i Romsdal hvor jeg jobbet på ulike skoler, også i flere år ved en todelt skole. Det vil si at første, andre og tredje klasse delte rom og lærer – det samme gjorde fjerde, femte og sjette klasse. Her var skolen et sosialt samlingspunkt ved mange anledninger – 17nede mai, juletreffester, FN-dager osv.

Med samboer og datter flyttet jeg til Søgne i 1997 hvor jeg fikk jobb ved

Vågsbygd skole som inspektør. Det er en administrativ stilling som går ut på å planlegge skoledagen pedagogisk og praktisk. Inspektøren er rektors høyre hånd og nærmeste medarbeider. Vi har jo tilpasset undervisning – og vi tar hensyn til enkeltelevers behov. Inspektøren sørger for relevant og tilrettelagt materiell.

EN FANTASTISK SKOLE.

Torkelsmyra skole sto ferdig i 2000, og jeg fulgte spent med på ferdigstillingen – det var en fantastisk prosess. Kranselaget sto i mars. Ideene og bygget var allerede bestemt av dyktige mennesker. Jeg var med på å tilrette for undervisning. Skolen er utrolig godt tilrettelagt – et sted å være stolt av, synes jeg.

Så sto du der – foran 240 elever. Hva ville du prioritere på denne skolen?

Som vi sa helt i starten – jeg ville at elevene skulle føle seg ønsket og sett. Jeg ville at de skulle oppleve skolen som mulighetenes arena. Et sted hvor de kunne utfolde seg. Alle mennesker ønsker og få til ting, være god til noe og vise sine gode sider.

HANDLING.

-Hva fungerer best – ros eller ris?

For meg er det to motsatte begreper. Ris er for meg fortid – 50-tallet – ris = juling med bjørkeris. Det vil si avstraffelse, maktutøvelse som oppdragelsesredskap. Men vi kan selvfølgelig også legge en annen betydning i begrepet: korreks og grensesetting. Det er nødvendig – ikke mot person, men mot handling.

For meg er dette viktig – handlinger kan kritiseres og korrigeres. Personen er imidlertid god i utgangspunktet. Vi kan ikke korrigere identiteten – personlige egenskaper. Jeg foretrekker å si som følger: Det og det kan du ikke gjøre. Gjør det på den måten i stedet.

Vi har elever fra et sted mellom 15 og 20 forskjellige nasjoner her. I tillegg har elevene ulike hjemmeforhold, norske så vel som tilflyttere. Det sier seg selv at bakgrunn, oppførsel, oppfatninger og grenser er svært forskjellig. Vi kan ikke skjære alle over en kam – hver enkelt elev må verdsettes som det menneske det er.

KLARE REGLER.

Barn må vite hvilke forventninger vi har til dem. Derfor forteller vi at her på skolen gjør vi sånn og sånn. Vi hilser på hverandre, stiller opp, henger fra oss tøyet, tar på innesko og går rolig på plass. Alt er en del av opplæring i sosiale ferdigheter.

Ros er et viktig element – men ikke for enhver pris. Ros skal gis for å støtte ungen slik at han eller hun kan vokse på det. Ubetenksom og overdreven skryt kan virke mot sin hensikt. Det er liten vits å utbryte at: Så flink du er til å spise

eller andre naturlige ting. I det hele skal man unngå ros på "naturlig flinkhet".

ROS STYRKER EGENVERDI.

For eksempel et potensial til å bli god til å omgås andre. Ikke nødvendigvis bli flinkest eller stå først i køen. Det er viktig at mennesker står for noe – men ikke bli for fokusert på meg, meg, meg... Jeg har selv fire barn og alle er forskjellige. Noen stikker seg frem – andre må ropes frem. Sånn er det også på skolen.

Vi arrangerer "Stjerner i sikte" her. Noen vil naturlig nok prøve å bli stjerner, men like viktig er de som stiller med lyset, scenen, teppet parkeringplasser osv. Alle må tas og verdsettes for det de er. Alle er viktige for helheten. De får selvfølgelig rikelig del av rosen og suksessen.

Kravene til lærerne om å se elevene er stort. Vi forsterker på mange måter foreldrerollen. Samfunnet har blitt så mangfoldig, og ofte preget av uro og støy slik at vi nesten ikke ser hverandre lenger. På skolen er derfor hovedjobben vår å sørge for at eleven blir sett. Både ros og ris må gis på en kreativ måte. Ros kan være tommelen opp, et anerkjennede smil osv. Ris kan være et tips om å gjøre noe annet enn det som bærer galt av sted.

Apropos det å se elevene – personlig prøver jeg å huske navnene til alle de nesten to hundre elevene på skolen. Det er ikke lett, men jeg er godt i gang. Hvis jeg greier det, fortjener jeg vel litt ros, ikke sant?



RUS UNIVERSITETET I AGDER

Både her i Norge og i resten av verden blir samfunnstrukturen mer og mer påvirket av den økende alkoholfylla og skadevirkningene av narkotika. Det argumenteres for og imot - på grunnlag som er svært mangefulle. Verden trenger et sted der de kan møtes for utveksling av erfaringer, forskning og utdanning av fagfolk.

TEKST: ODDMUND HARSVIK

FOTO: ARKIV

Behovet for å innta eksterne rusmidler synes øke. En del hevder at vi har et medfødt behov for å ruse oss på alkohol og narkotika. Noen mener påvirkning av rusmidler er så positiv at det veier opp for alt det negative rusen påfører enkeltindivider og samfunn. Jesus ord om at "vin er Guds gave som gjør menneskene glade Salme 104), og vin er symbolet på den fest og glede som venter oss i Guds rike", blir brukt som teologisk argument. Satt opp mot de mange familietragediene som bruk av vin og andre rusmidler fører til, er det grunn til å trekke vår tolkning av Jesus ord i tvil. Det er også grunn til å formidlet at menneskekroppen selv produserer de rusmidler vår psyke eventuelt måtte ha behov for. Produksjonen av endorfiner, MAO-enzymmer med mer, er imidlertid avhengig av at vi aktivt er tilstede og opplever livene våre.

Ja, det er veldig mye vi har behov for å klargjøre når det gjelder rusmidler. Derfor foreslår jeg at det blir etablert et

internasjonalt rus-universitet ved UiA. Helsefordeler ved å innta små mengder alkohol blir stadig offentliggjort av noen forskere, og like ofte tilbakevist av andre. Er cannabis skadelige eller sunt? Hvilke behandlingmetoder fungerer best?

Er medikamentell behandling av medikamentavhengighet noe som lar seg gjennomføre til den avhengiges beste, eller er det kun et grep for å feie problemene under teppet? I dag synes det som om det er to grep fagfolkene er enige om: Pris og tilgjengelighet er begrensende!

Noen ganger i året kan forskere på disse emnene møtes for å diskutere for og imot. Vise frem sin forskning, sine metoder og ikke minst evalueringer av forskningen.

Sammen med fagfolk innen rus og psykiatri kan også politi, tollere og helsepolitikere få tilegnet seg kunnskap om behov for satsing og ressursbruk på forbygging, holdningskaping og bekjempelse av

kriminalitet. Teologer kan sammen med faggrupper få informasjon som gir dem grunnlag til en samfunnstjenelig tolkning av Bibelens ord.

Universitet kan også være et sted der brukerorganisasjoner kan bidra med kunnskap. Der nyktre alkoholikere og narkomane kan bidra med sine historier. Det kan etableres brukervedvirkning i alle faser, også hjelp til selvhjelp.

Et slikt senter vil få stor betydning for satsingen og forståelsen av rusproblemer. Familiene til rusavhengige går ofte alene med sin skyldfølelse og skam over at sønn, datter, bror, søster, far, mor blir ødelagt psykisk og somatisk av rusgifter. De får nå et sted de kan henvende seg til, enten via internettbasert kontakt, eller ved direkte oppmøte. De kan få adgang til informasjon som gir forståelse, som kan forklare og avklare. Det finnes ikke begrensinger for hva et slikt universitet kan inneholde av forsknings- og erfaringsbasert kunnskap.





ARYID BERGSTØY

Dagene før stillheten

19. juni:

Jeg må prøve å skille mellom hva jeg kan klare og ikke klare. Jeg kjenner jeg befinner meg på ei stram line av følelser og tanker som er så skjør at bare et lite puff kan kaste meg ut i et mentalt sammenbrudd. Jeg vet ikke hva jeg skal gjøre fra dag til dag; det er blitt for mye med alt.

I dag var hun veldig deprimeret, og jeg merker hvor vanskelig det er for meg å bli dradd inn i hennes tanker. Det som er vondest er samvittigheten, mine nesten onde tanker: "Kan det ikke gå fort! Det finnes ikke lenger veier til helbredelse. Alt som gjenstår er bare smertene. Helvete heller!" Jeg ønsker at det skal gå fort, for ellers vil jeg også bli ødelagt. Egoisten! Hvem skal jeg snakke med? For det skremmer meg at jeg kjenner så mye sinne. Det er ikke lenger underlig å tenke på drap som resultat av langvarig mental stress i høy potens.

20. juni:

I dag var det fint med en stille morgenstund. Hun er våken, men vil antagelig ikke plage meg. Hensynsfullt vil hun klare seg selv, stabøtta, så jeg jobber strengt med ikke å hjelpe før hun ber om hjelp. Vi skal til overlegen på Lindrende kl. 1100. Kontroll heter det, men jeg aner ikke hva det vil dreie seg om. Jeg må prøve å leve opp til rollen som sjåfør og ufaglært hjelpepleier. Det gir noen tanker om min egen fremtid som hjelpeløs pasient. Jeg håper inderlig at jeg når tiden kommer går inn i døden og evigheten med et smell og et lysglimt. Eller i stillhet, men ikke i et smertehelvete.

24. juni:

Hun klarer så vidt å bevege seg i sengen. Skriker for det minste. Måtte hjelpe med å få et håndkle inn under rompa, og så få pissebrettet på plass. Det undret meg litt at jeg var så rolig, så fjern til det hele, nesten likegyldig, i alle fall mer tålmodig enn jeg pleier. Fryktelig å se de fysiske forandringene. Hvor fort hun blir svakere. Det er ikke rart, for hun får jo ingen trening. Alle bevegelsene hun gjør er smertefulle. Morfinen får henne til å skli stille innover i en tilstand som fjerner oss fra hverandre. Er det begynnelsen på en slags koma?

I går hadde hun lyse, fine øyeblikk på terrassen, selv om jeg er pissredd når hun beveger seg på krykkene. Ser jeg bort på henne da og sier: "Skal jeg hjelpe deg?" så får jeg et blikk så mørkt og rasende at jeg tvilholder på meg selv. Hun kom inn på Lindrende i kveld. Tror de vil øke morfindosene.

26. juni:

I dag monterte de ei avansert sykeseng hjemme hos oss og hun ble sendt hjem fra Lindrende. Sta som hun er klarte hun ved hjelp av krykkene å komme seg fra bilen og inn til sengen.

Nå sover hun. Jeg titter inn og ser små rykkende bevegelser i henne. Jeg lurer på om jeg klarer å få til en samtale om at døden er hos oss. At døden er i deg, min kjære. Den spiser og gnager i deg og holder deg i et smertehelvete. Men hvordan kan jeg innbille meg at hun kan finne overskudd og mening i mine ord. Ord hun ikke tror på. Allikevel håper jeg å finne ord i meg selv som hun klarer å bøye seg for, - finne håp i. Tro vet jeg blir vanskelig. Hun har jo kjempet rasende mot Bibelens Gud det meste av livet.

27. juni:

Jeg var på trening i dag morges. Da jeg kom hjem var hjemmesykepleieren der. En ung mann. Det gjorde meg vondt og usikker da jeg så min kjære satt i stolen og gråt sårt. Da han var gått spurte jeg om noe hadde skjedd. "Han sa at her er det tydelig at du ikke har lenge igjen!"

Jeg ringte Lindrende og fortalte hva sykepleieren hadde sagt. Oversøster ble opprørt og sa hun skulle ta kontakt med hjemmesykepleien. Hun sa også at det finnes mange forskjellige mennesker i helse-systemet og alle er dessverre ikke modne for jobben.

28. juni:

I dag overtok de nye eierne hunden vår. Slik det er blitt kan vi ikke ha Blackie lenger. Da de kom hadde ambulansen allerede hentet henne til Lindrende. Så slapp hun i alle fall å se han forlate oss.

Etterpå var det så stille, så stille i huset. Hadde det ikke vært slik som det var hadde jeg kanskje kjent litt takknemlighet for stillheten, for roen, for uavhengigheten. Men det er bare smertene hennes jeg tenker på. Hele tiden.

Vi snakket på telefonen. Stemmen var tynn, monoton: "Jeg er dopet – full av piller!" Da jeg fortalte at Blackies nye eiere virket snille, fikk stemmen hennes mer farge, men da jeg sa at noen venninner gjerne ville besøke henne, ble stemmen fjern og tåkeaktig likegyldig.

29. juni:

Var på møte i pårørende-gruppa. Vi satt i sirkel. 7 pårørende pluss to sykesøstre og en prest. Presten sa at her kunne vi alle snakke fritt. Alt vi sa var vårt, ingen andres. Det var en god opplevelse å treffe mennesker i samme situasjon, med parallelle erfaringer. Her følte jeg meg ikke alene med mitt raseri, med min dårlige samvittighet.

Presten prøvde å illustrere lidelsens verdi. En sort stein, sa han, - en sort diamant – i begynnelsen var den svart og tonløs, men gjennom stadig gnissing og pussing med lidelsens opplevelser og smerter så vil diamanten skinne sterkere og sterkere og gi livet en større og skjønnere dimensjon. Sa presten.

30. juni:

Jeg hadde med en vakker rød rose fra hagen og hun fikk sånt nydelig solskjær i ansiktet og klemte meg varmt i hånden, gne meg litt på armen. Har fått mer morfin. To smertepumper er koplet til kroppen. En for å ta smertene i korsryggen og beina, den andre for å ta smertene i skuldre og øvre del av kroppen.

Jeg traff overlegen. Han sa på sin milde måte at hun så bedre ut. Helvete om det gjør, tenkte jeg.

Jeg satt hos henne, men vi snakket ikke. Masserte henne forsiktig på det ene låret. Leste litt i avisen, mens søsteren gikk til og fra. Anestesilegen skulle komme for ny vurdering av smertehandlingen. "Herregud, kan hun ikke snart slippe mer smerte?"

Jeg sender bønner i alle retninger, mest oppover, håper på gode svar. Får ingen.

2. juli:

Vakthavende lege ba om en samtale. Han hadde et langsomt og mildt vesen, uttrykte seg forsiktig og søkende. Men bare gjennom sin oppførsel signaliserte han alvor.

"Hun er døende", sa han. "Det dreier seg kun om dager, men vi kan ikke bidra med noe annet enn morfin for å holde henne så smertefri som mulig. Hun får heller ikke lenger noe næring. Da regner vi at døden kommer innen 50 timer."

4. juli:

Døden kom 10 minutter før åtte den kvelden.

Hun så veldig vakker ut i stillheten. Søstrene hadde tent levende lys. Jeg la en frisk rose i hendene hennes, kysset kinnet, - det var varmt. Jeg kjente gråten komme, men kjempet i mot tårene.

Det er kanskje egoistisk av meg å beskrive disse dagene, men det har undret meg i de to årene som er gått siden min kjære døde at jeg, på tross av alt, i hele sykdomsperioden følte håp.

Jeg tror det er håpet som holder oss oppe når vi har det vondt og føler at livet er uten mening.

For langsomt reiser livet seg igjen.

Arvid Bergstøl i vemodig ettertanke

DET HANDLER OM Å LEVE





Han lever av å utforske livet

Lars Verket er som mange andre avholdsfolk, nesten ekstremt livsbejaende og tilstedeværende. Han lever for og av sitt engasjement. Til tider har han mye mer moro enn hva han har penger, men nå har næringsideèn om å gjøre sine interesser til jobb også begynt å lønne økonomisk.

TEKST: ODDMUND HARSVIK
FOTO: PRIVATE BILDER

Lars kommer i disse førejulsdager med sin tredje Padleguide. Det siste året har han tatt for seg skjærgård og padlemuligheter i Telemark. De to foregående årene har han kommet med padleguider for både Aust-, og Vest-Agder.

-Blir det flere?

-Ja, neste år tar jeg for meg Rogalandskysten. Lars innrømmer at han når frem med sitt budskap. Padling har blitt en av de store utendørsaktivitetene de siste årene. Flere og flere blir interessert i å prøve ut de smale fartøyene.

KREV MINDRE

Lars Verket har funnet sin livsstil. Han lever ut, og av, sitt samfunnsengasjement. Og har gjort sin livsstil til sitt levebrød. Det ligger mye frihet i dette, men Lars peker på at det også ligger en del bindinger i denne måten å leve på.

-Jeg etablerte mitt eget firma i 2005, men det er først nå jeg vet hva jeg skal leve av neste år. Vi lever i en tid der frihet ofte er knyttet opp mot penger. Jeg skulle ønske det ikke var slik, men bekymringene for hvordan vi skal betale regningene neste måned, bidrar til en redusert livskvalitet enten vi liker det eller ikke.

-Men hva er frihet?

-Levestandard måles i kroner, men mye penger er ikke nødvendigvis synonymt med livskvalitet. For å være konkret, så er vel 100 prosent frihet det samme som 100 prosent ensomhet.

-Så jakten på frihet kan også medføre tunge lenker?

-Så absolutt. En skal senke kravene for opplevelsene til det som er realistisk mulig. Ved å kreve mindre av økonomiske- og nytelsesgoder, får vi bedre tid til å ta vare på oss selv og vår åndelighet.

ALLE KAN NOE

Lars er svært opptatt av å få til endringer i et samfunn der vi reduserer vårt materialistiske forbruk. Under siste valgkamp etablerte han "Reduksjonspartiet". Her advarte han sterkt mot Norges avhengighet av olje.

-Det materielle forbruket vi har i dag, er ikke bærekraftig. Oljen tar snart slutt, og Norge må gjøre noe nå - mens vi har økonomi til det.

-Hvordan?

-Vi har i dag et diagnosesamfunn der mennesker blir målt ut fra om de er i arbeid eller ikke, og hvilken type arbeid de utfører. Vi har alle nedsatt funksjon, enten ved nedsatt helse, intellekt, følelsesliv eller forståelse av oppgaver. Vi må gi rom for at alle kan bli likeverdige. Alle kan noe, og vi må finne frem til en samfunnsform der alle får brukt sine evner, sier Lars og viser til et eksempel fra Beitostølen funksjonssenter.

-En mann som var lam fra brystet og ned, hadde en drøm om å få "stå på ski". Vi fikk han over på en slede med ski under. Men hver gang han skulle stave av gårde, veltet sleden. Til slutt fikk vi stabilisert pulken, slik at mannen klarte å gå en skitur. Det var ikke langt, men gleden over opplevelsen, mestringen og seieren var enorm for denne mannen.

-Han hadde gått sin første skitur. Han kunne, til tross for sin nedsatte funksjon!

-Men hvordan skal vi kunne gjøre bruk av hver enkelts evne?

-Et eksempel er å innføre borgerlønn. Det å se alle mennesker i samfunnet som nyttige, bidrar til å fjerne stigmatisering og skam. Alle vil bidra, bare de får bidra med det de evner

ALLSIDIG

Lars Verkets CV er omfattende. Han gjorde sivilteneste i DNTU, det som i dag er Juvente. Har vært journalist og prosjektleder i oppstarten av Fædrelandsvennens nettavis. Rådgiver for teknologisk institutt. Frilansjournalist for KOT og bladete Klatring og padling, fylkessekretær i Aust-Agder Norges Naturforbund og rådgiver hos Teknologisk institutt og mye, mye mer. Han kaller seg evig student. Han er lidenskapelig opptatt av friluftsliv, spesielt havpadling. Men også slalom, klatring og

andre friluftaktiviteter fenger denne mannen. Han beskriver seg selv for å kunne bli oppfattet som hyper i blant. Men forsikrer at han langt fra kjeder seg i eget selskap, på vei til eller fra et mål i kajakken.

DRØMMEJOB

En verkende rygg tvang Lars Verket bort fra det tradisjonelle yrkeslivet. Fra fast lønn, pensjonsordninger og trygghet innenfor rammer. Rehabiliteringen tok tid, og Lars tar verken helse eller inntekt for gitt. Lars har alltid vært avholdsmann.

-Det ligger en del valg bak mitt akoholavhold. Jeg ble kjent med Karl Marxs tanker om at herskerklassen brukte rusmidler til å undertrykke folket. Hvite gruveeiere tok igjen det de betalte ut i lønn ved å skru opp prisen på alkohol de solgte arbeiderne sine. Dessuten er det noe med "den gleden som går utover andre er ikke stor nok.

-Mange misunner deg jobben din.

-Det gjør de nok nå. Som sagt vet jeg i dag hva jeg skal gjøre neste år. Og det å padle rundt for å kartlegge gode padleområder, må vel sies å være drømmejobben for en padlefantast.

-Og andre har nytte av det du gjør?

-Ja, jeg har inntrykk av det.

Padleguidene selger godt, og jeg får veldig mange tilbakemeldinger fra folk som har funnet drømmeplassen ved å følge informasjonen i disse bøkene.

Det er vanskelig å slutte å referere fra samtaler med Lars Verket. Han er engasjerende og inspirerende. Noe omverdenen etter hvert har fått med seg. Flere og flere vil gjerne ha ham til å forelese om makroøkonomi og miljøspørsmål. For de av leserne som har tilgang til Internettet og vil bli enda bedre kjent med dette sprudlende menneske, klikk dere inn på www.lars.verket.no. Her finner du lenker til et mangfold av nettsted, laget av Lars Verket, om temaer han er engasjert i.



-Levestandard måles i kroner, men mye penger er ikke nødvendigvis synonymt med livskvalitet. For å være konkret, så er vel 100 prosent frihet det samme som 100 prosent ensomhet.







EIVIND LJØSTAD,
NYANSATT SJEFREDAKTØR I AGDERPOSTEN.

TEKST: LEIF STRØM
Foto: TOR ERIK SCHRØDER

MEDIA MÅ OGSÅ
ÅLE KRITIKK

Agderposten



Det er krevende å finne balansen mellom å lede og å være "kompis" – trekke grensene på riktig sted. Det er her jeg mener vi må skape kultur for kritikk.



Vi i media både skal og må kritisere det som er galt i samfunnet, men da må vi også være åpne for konstruktiv kritikk selv, sier sjefsredaktør Eivind Ljøstad i Agderposten. Som leder bør jeg "heie på" de som har andre meninger enn meg selv. Det er ikke alltid enkelt, men jeg mener at vi må skape kultur for kritikk.

-Ros blir ofte knyttet til mål i vår bransje, sier Ljøstad – både det å være på vei mot og det og nå et mål fortjener ros og oppmuntring. Ros gir vi for at mennesker skal føle seg bedre – bli sett og akseptert. Det er bra, men det må gis for noe konkret. Ros for selvfølgeligheter er bortkastet.

Eivind Ljøstad er nyansatt sjefsredaktør i Agderposten. Han forlot stillingen som administrerende direktør i Kommunikasjonshuset Dale og Bang i Kristiansand som han ledet med stor suksess de senere årene.

EN EKTE ARENDAL GUTT

-Det er litt som å komme hjem, sier han. Ljøstad er nemlig Arendal-gutt. Oppvokst på Saltrød. Gikk på Stokken skole og Moland ungdomsskole (Stuenes). Far Alf-Eivind Ljøstad var skolemann og ordfører i Arendal en periode. I gymnastiden og etterpå jobbet han til og fra i Agderposten. Etter å ha tatt utdanning på Mediasenteret på Gimlekollen fikk han fast jobb i avisen. Han var blant annet sportsjournalist da Myggen gjorde sin entré og slo gjennom på fotballbanen og i media. Magne Havnaa og Dag Otto Lauritzen var også store på den tiden. Ljøstad fortsatte sin journalistvirksomhet i militæret og avtjente på den måten en meget behagelig tjeneste. Han skrev i Forsvarets Forum og var delvis i Oslo og delvis i Bergen. På fritiden begynte han å gå vakter på desken i Dagbladet. Han likte seg godt der og fortsatte med vakter mens han studerte historie og statsvitenskap. Snart fikk han fast jobb i Dagbladet. Der skulle han bli i nesten femten år.

DAGBLADET ALLTID FORAN

-Jeg trivdes utrolig godt i Dagbladet – både med menneskene og måten avisen taklet sakene på. Egentlig jobbet jeg over alt i avisa – mye på desken hvor vi driver med redigering, rewriting (tilpasser stoffet) og presentasjon. Jeg hadde ansvaret for svært mange første sider i min tid på

desken. Jeg var også leder mye av tiden – desksjef, sportsjef, redaksjonssjef og nyhetsredaktør.

-Hvordan var det å forlate Dagbladet og flytte til Sørlandet igjen?

-Det var omtrent som å flytte hjemme fra en gang til – utrolig vemodig. Jeg savner Dagbladet faktisk mye ennå. Dagbladet har en lang og stolt tradisjon som radikal liberal avis. Før var det jo en ren venstre avis. Vi pleide å si at: Før var Dagbladet en venstreavis med stor V – nå er det en venstreavis med liten v. Avisen forsvarer de svake i samfunnet på en utmerket måte. De får ufortjent kritikk fra noen miljøer – jeg mener Dagbladet er bedre enn sitt rykte.

INN I

KOMMUNIKASJONSBRANSJEN

-Med kone og 3 barn bar ferden til Dale og Bang i Kristiansand. Jeg hadde lyst på noe nytt – og siden de søkte etter ny leder – så passet det utmerket. Jeg har vært ekstremt heldig med valg av arbeidsplasser. Også her var det et flott miljø med masse flinke folk. Skulle gjerne ha vært der lenger. Da tilbudet fra Agderposten kom jobbet vi hardt med en løpende strategi for at byrået skulle takle finanskrisa bets mulig. Det har gått bra, og det er jeg glad for.

HJEM TIL MEDIABRANSJEN

-Det føles godt å være tilbake i mediabransjen, sier Ljøstad.

-Hva slags lederstil vil du anlegge her i avisen?

-Ikke noen spesiell stil akkurat. Jeg legger vekt på å behandle mennesker riktig – med respekt for hvem de er og hva de er. Dette med respekt for at andre er annerledes enn meg er viktig. Vite at de har en annen kultur, ballast, bakgrunn – se på det som en berikelse, noe jeg kan lære av og vokse på. Det er sunt og bra.

-Mitt ståsted er at alle har et ansvar for å gjøre lederen sin god. Mine kolleger må fortelle meg om sine behov og hva de trenger av meg som leder.

LÆR AV DINE FORDOMMER

-Fordommer er spennende. Vi har alle fordommer mot noe – mot alt som er fremmed – du har også fordommer selv

om du ikke tenker på det til daglig. Jeg pleier å si at jeg elsker mine fordommer – de utfordrer meg. Det gjelder å være bevisst på dem og stille spørsmål ved dem. Da kan man lære mye av dem.

-Leder eller "kompis"?

-Jeg har vært leder i over 12 år og har lært en del underveis. Blant annet at en god leder "heier på" kolleger som har andre meninger enn en selv. En god leder ansetter gjerne folk som er bedre enn seg selv. Lederjobben er å legge til rette for andre slik at de kan gjøre en god jobb. Spille de andre bedre, som man sier i fotballen.

-I Norge har vi en flat struktur – alle har medbestemmelsesrett og diskusjonsrett. Utlendinger som kommer hit blir slått av dette – de føler seg helt forvirret og vet ikke hvor de skal henvende seg. Flat struktur fungerer i Norge, men samtidig tror jeg de fleste av oss har behov for å bli ledet og å bli sett.

Det er krevende å finne balansen mellom å lede og å være "kompis" – trekke grensene på riktig sted. Det er her jeg mener vi må skape kultur for kritikk.

KRITIKK ER NØDVENDIG

-Mediabransjen slår til høyre og venstre i spaltene – da må vi også selv tåle kritikk. Det gjelder både utenfra og internt.

-Vi er jo i en menneskebransje og behovet for ris og ros eksisterer i like stor grad her som i barnehagen, skolen og i samfunnet forøvrig. Ros bør gis til oppmuntring og motivasjon – ris til korrigering og ja, motivasjon det også. Når noen setter seg mål – eller vi sammen setter opp mål – er det klart de fortjener ros når de når dem.

-Hva er ditt mål for Agderposten?

-At vi skal opprettholde stillingen som en viktig regionavis – og tilfredsstillende ønskene om lokalt interessant stoff. En avis aust-agdene forblir glad i. For øvrig er jeg så ny i stillingen at jeg ennå ikke har proklamert et klart mål internt engang. Jeg får vel la mine kolleger få innsyn i planene før jeg går ut offentlig. Jeg vil for øvrig si at jeg er imponert over KLAR – både hvordan bladet ser ut, innholdet og ikke minst – formålet.

Takk hr redaktør og lykke til med å løfte Agerposten mot nye høyder.

5 I BÅ

1.

Antonia 5 år

Antonia liker best å få ros, men hun vet ikke helt hvorfor. Hun sier derimot at det ikke er noe gøy å få ris, for da får hun så vondt i ørene.

-Pappa gir mest kjeft fordi han hele tiden sier "Puss tennene, puss tennene, puss tennene, puss tennene". Jeg gleder meg til jul for da får jeg så mange gaver.

2.

Thea 4 år

Thea liker best ros. "Fordi", svarer hun på spørsmål om hvorfor. Pappa og mamma roser og riser like mye, forteller hun kjekt, etter at vi har forklart henne forskjellen.

-Ros er nesten som rose det, smiler hun. Og til jul får jeg gaver, smiler hun.

3.

Lasse 5 år

Lasse sier at det er gøy å få ros. Han får heller aldri ros med lillebroren sin. Han gjør litt og andre gaver selv. Han legger gaver hjemme, tuller han. Han ønsker seg en bæsj til jul.



Denne gangen lar vi lokale barn komme til ordet med hva de mener er best av ros eller ris. Vi har snakket med barn i Eplehagen barnehage på Fiskaatangen, Vågsbygd

TEKST: NATALIA B. HARSVIK
FOTO: NATALIA B. HARSVIK

BARN I BARNEHAGEN

4.

Tobias 4 år

Tobias sier enkelt og greit at "det er så gøy å få skryt-busemann-bæsj". Han vet ikke helt hva skryt-busemann-bæsj er, men er sikker på at det er veldig gøy. Han kikker på de andre guttene for å få støtte, og han får det hos både Lasse og Tor Johan.

-I jula får jeg gaver, smiler rabbagasten

5.

Tor Johan 4 år

Tor liker best ros, "bare fordi". Han får verken mye ros eller ris, men pappa gir en del ros.

- Og det er gøy å få. Det er fint å få gaver også, og det får jeg til jul.



LUKTEN AV NYKOKT KAFFE

Har du kjent lukten av nykokt kaffe, hjemmebakket julekake og rundstykker med egg og ansjos? Har du sett hjemmestrikkede sokker, håndsydde juleduker, hardangersøm og rare ting fra det fjerne Østen som du kan kjøpe lodd på å vinne? Har du brukt en tier på åresalg og håpt at denne gangen skal den overfylte fruktkurven (som av en eller annen merkelig grunn også kan inneholde Zalo, oppvaskbørste overstrødd med Twist) endelig bli din? Da vet du hva en julemesse er!

TEKST **DAGRUNN ERIKSEN (NESTLEDER I KRF)**

ILLUSTRASJON: **REMI THORESEN**

I disse dager går de tradisjonsrike julemessene av stabelen rundt om i landet vårt. Forberedelsene til messene starter ofte like etter nyttår. Gjennom vinter og vår strikkes og sys det på kvinneforeninger og misjonsforeninger. Sokker og duker, gensere og grytekluter. Det samles inn gevinster fra bedrifter og enkeltpersoner. Gamle og unge går fra dør til dør med loddbøker. I 150 år har dette vært en viktig tradisjon og en viktig institusjon i samfunnet vårt.

Visste du at dette ikke lenger vil være lov? Ja, du leste riktig! Nå skal det nemlig ikke lenger være lov å ha lotteri med inntekt til misjon. Kristiansand Frikirke fikk i vår nei på søknaden om lotteri med inntekt over 150.000. Begrunnelsen var at misjon ikke er humanitært arbeid. Er det rart mange er opprørt? Hvis dette er den nye praksisen vil mange julemesser som har misjon som formål ikke lenger skal være lotteriverdige. Dette løfter flere problemstillinger.

-Et viktig spørsmål blir om misjon er humanitært arbeid? Her i Norge har

noen, i et forsøk på å være ryddige, sagt at det er et klart skille mellom misjon og humanitært arbeid. Men vi som har besøkt noen av prosjektene ser at de henger tett sammen. Ikke slik at tro og misjonering er en forutsetning for å gi humanitær hjelp. Det er det ingen som jeg har møtt som mener. Men de som er ute i misjonens tjeneste blir berørt av og engasjert i humanitært arbeid gjennom sitt møte med mennesker. Vi må ikke glemme at drivkraft for misjon er: tro og nestekjærlighet. Derfor er det sjelden at misjonsorganisasjoner i dag ikke driver med begge deler.

Et annet spørsmål er om det finnes grenser for hva staten og lotteritilsynet skal bestemme? Før Stortinget vedtok lotteriloven og opprettet lotteritilsynet ble dette håndtert av det enkelte politidistrikt. Målet var å få et enhetlig system og sikre at det ikke foregår svindele gjennom lotteriene. Men det er ikke offentlige kroner tilsynet forvalter. Det er enkeltmennesker som gir/tar lodd hos en organisasjon. Da er det å lage et skille mellom humanitært arbeid

og misjon helt irrelevant. At diskusjonen tas i forbindelse med offentlige bevilgninger er en ting, men i lotteri sammenheng er det helt feil. Tilsynet skal passe på at de gevinstene som hevdet å være med er det. De skal se at trekningen foregår ordentlig. De skal også sikre at pengene faktisk går til det som er sagt. Men skal de også nekte meg å bruke mine penger på julemessa som går til misjon?

Det frivillige engasjementet som kommer til uttrykk i gjennom julemessene mener jeg får frem noe av det beste i oss mennesker. Det viser at vi bryr oss om andre. At vi evner å se utover vår egen situasjon og vårt eget land og se mennesker som er i nød. Alt gjøres fordi en frivillig vil bidra til en sak som en har tro på, misjonens sak som både handler om å dele troen sin med andre og å hjelpe mennesker som er i nød. Det vil være en tragedie om dette forbyes. Så min oppfordring er: Det er ingen skam å snu.

God Julemesse

Barn trenger oppmerksomhet og anerkjennelse i like stor grad som de trenger mat og oksygen. Det er derfor skolen er nødt til å foreta endringer: Heller gi barna ros for det de kan, istedenfor sette fokus med ris for det de ikke er veldig gode til.

TEKST NATALIA B. HARSVIK

Jeg kan huske en ettermiddag jeg sto på kjøkkenet å så på min far som laget middag. Jeg kan ikke ha vært mer en femseks år gammel. Vi sto og snakket om skole og hvordan det ville bli når jeg begynte på skolen. Smiskefant som jeg var, skrøyt jeg til min far om hvor flink jeg kom til å bli. Jeg skulle bli mye flinkere enn min storesøster, og jeg skulle få mye bedre karakterer enn hun gjorde. Jeg skulle dra på skole hver dag, og jeg skulle være kjempeflink til å gjøre lekser. Hensikten min var at jeg skulle vise for min far, som var helten over alle helter, hvor voksen og smart jeg var.

Jeg gledet meg til min første skoledag, og var kjempespent på hvordan skolen kom til å bli, og på hvor mange venner jeg kom til å få.

Dessverre, var jeg som barn veldig inne-sluttet og sjenert. Jeg levde i min egen verden, noe som gjorde at jeg ikke klarte å holde fokus der jeg skulle. Jeg manglet konsentrasjon. Den første uken i barneskolen gikk fint. Alt var nytt og spennende,

og jeg trivdes. Det tok nøyaktig en uke før jeg begynte å få vondt i magen før jeg skulle dra på skolen. Hjemme i gata vår på Tinnheia hadde jeg mange venner. Vi gikk på samme skole, men i skolegården lekte disse med sine egne klassekammerater. Jeg derimot hadde enda ikke klart å skaffe meg noen venner fra klassen. Isteden hadde jeg utmerket meg selv som "hun rare bakerst i klasserommet", hun som aldri sa noe, og hun som ikke helt fulgte med. Dette førte til at jeg til slutt ble mobbet av mange av medelevene mine. Læreren min antydte en gang på ett foreldremøte, at jeg var det man kan kalle "evnesvak". "Hun gjør jo ikke annet enn å se ut av vinduet når hun er på skolen", sa læreren min.

Da jeg var 11 år flyttet min mor og far fra hverandre. Mamma, storesøster og jeg flyttet til Voiebyen, der jeg begynte på ny skole, og jeg fikk allerede første dagen tre nye gode venninner i klassen. Allikevel ble jeg fortsatt sett på som "raringen" og "evnesvak" av medelever og lærer. Jeg valgte å begynne på Grim

ungdomskole. Etter å ha blitt hakket på av elever og lærere igjennom hele barneskolen, var selvtilliten min blitt så ødelagt at jeg ikke brydde meg om å gjøre en innsats. Jeg var tross alt veldig heldig med læreren jeg fikk på Grim. Han så meg, og han gjorde sitt ytterste for å oppmuntre meg. Men når en er lærer for 20 elever, er det ikke lett å skulle gi de elevene som sliter mest, all den oppmerksomhet de trenger. Etter ett og et halvt år på Grim skole, ble det fastslått at jeg skulle få begynne på "Alternativ skoletilbud". Alternativ skoletilbud, er et tilbud for ungdommer som sliter på skolen. Enten det er faglig eller sosialt. Ungdommene blir plassert i små klasser, fire-seks elever pr klasse, og har gjerne to-tre lærere i klassen. Ut fra min viten, er fortsatt Kristiansand den eneste byen i Norge, med slike skoletilbud, men andre kommuner og byer har så vidt satt i gang lignende prosjekter. Jeg startet på G7, som skolen heter, rett etter juleferien i niende klasse.

Vi var fire jenter i klassen, og tre frøkner. Første dagen husker jeg like godt som om

RIS OG ROS

I SKOLEN

den skulle vært i går. Jeg ble tatt imot med klemmer. Det var en uskreven regel på G7 at vi ikke fikk lov å komme på skolen, eller dra fra skolen, uten å gi klem til lærerene. Det ble servert frokost, og jeg var kjempeflau og sjenert. I løpet av dagen skulle vi ha forming. Vi fikk noen skrin av tre som vi skulle male på. Humøret mitt var sunket veldig utover dagen, på grunn av min sjenanse og dårlige selvbilde. Og da vi skulle begynne å male, valgte jeg et skrin i form av et hjerte.

Jeg fant fram malingskosten og bestemte meg for å male hjertet i svart, slik at jeg kunne vist fram hvor dårlig humør jeg var i. Da formgivningslæreren min så hva jeg drev på med, kom hun bort og sa: "Ååå dette kommer til å bli fint!" hun oppmuntret meg til å male dette hjertet svart, samtidig som hun kom med oppmuntrende idèer til hvordan vi kunne få skrinet enda finere.

Da jeg var ferdig med skrinet, var jeg plutselig i strålende humør. Jeg hadde malt noe helt på egenhånd som faktisk ble fint. Dette skrinet har mamma fått,

og jeg vil påstå at det fortsatt er det fineste jeg noen gang har laget.

Jeg som tidligere hadde skulket skolen så ofte jeg våget, møtte nå opp en halvtime før lærerne ankom. I sol, regn, vind og snø, sto jeg og ventet på at lærerne skulle komme og låse opp. Skolen var blitt høydepunktet i hverdagens mine, og jeg gruet meg til skoleferiene begynte, og så frem til de var over.

På G7 var det ingenting som het "du kan ikke". På G7 kunne man alt man ville kunne. Vi ble oppmuntret på alle mulige måter. Vi var en samlet jentegjeng, både lærere og elever. Tidligere elever dukket ofte opp for å si hei, og slå av en liten prat med sine gamle frøkner. Noe jeg også har gjort etter at jeg sluttet på skolen.

Da jeg gikk ut fra 10 klasse lå karakterene mine på alt i fra 3 til 5. Jeg som tidligere hadde ligget på 1-2 i snitt, fikk nå "topp karakterer". Jeg hadde i alle år trodd at jeg var "dum" og at jeg ikke hadde noe å tilby. Men takket være inspirasjon og

konstant oppmuntring fra de tre flotte damene på G7, hadde jeg nå lært at jeg også var smart.

Det gikk et lys opp for meg at alle de årene på skolen, hvor jeg bare hadde gjort det dårlig, kun var ett resultat av dårlig oppmuntring fra lærere - og dårlig selvbilde fra å ha vært mobbeoffer. Dette er noe jeg tror skjer med de fleste "dårlige" elevene. Skolen er altfor opp-tatt av å fokusere på hva elevene ikke gjør bra, istedenfor å fokusere på det elevene faktisk gjør bra. På grunn av manglende ressurser, blir elever som ikke er like "flinke" oversett. De flinke elevene bli rost og satt på pidestaller, og det er da ikke rart at "dårlige" elever gir opp. Når en bare føler en gjør alt galt, vil en tilslutt gi opp med å prøve på å gjøre noe bra. Jeg syntes skolene rundt om i landet, bør få økt budsjett slik at de svakere elevene kan få den ekstra oppmerksomheten som trengs. Alt er vanskelig når en er ung, og det hjelper da ikke hvis en føler seg som en total misslykket på skolen.

DIE TIROLER STRASSENZEITUNG

NOEN TANKER OM RIS, ROS, RUS OG REISE

ODD VOLDEN

I

-Skal du ud og reise, sier tegner Arvid.
-Da må du skrive reisebrev til KLAR!
-Javisst, sier jeg. -KLARt jeg skal det!
Men da må du tegne meg som gresk gud på Akropolis - eller kanskje som Od(d)ysevs i frisk seilas på Middelhavet?

Jeg har egentlig ikke vært veldig glad i å reise. Hvis jeg skal reise, vil jeg helst ha noen å reise til. Jeg vil helst kunne lese det som står i avisene der jeg kommer. Jeg vil helst forstå det de sier på radioen. For en vestlending er selv en elendig sørlandssommer et meterologisk underverk. Det de kaller regnvær på Agder, kaller vi i Rogaland "ganske fint vær" eller "øveskya" eller "det kom et par dråba". Jeg spiser den første middagen utendørs i påsken og den siste i slutten av september. Jeg går i kortbukse, t-skjorte og sandaler nesten like lenge. Paradisiske tilstander, spør du meg. "Ferie? Å ska vi med ferie? Vi bor jo her", som Julius den eldre visstnok skal ha uttrykt det.

For noen år siden kom jeg over et intervju med en gammel mann i en dansk avis. Han hadde aldri vært utenlands. Han hadde vært to ganger utenfor sitt eget kirkesokn: da han var på sesjon og da han fulgte sin kone til sykehuset. Han kunne ikke skjønne at livet ville vært bedre om han hadde reist oftere og lengre. Jeg kjenner meg litt igjen i mannens historie og refleksjoner. Men noen ganger kribler likevel reiselysten så mye at jeg utagerer:

I midten av september snublet min kamerat Jan og jeg morgentrøtte på toget i

Kristiansand. Vi skulle på interrail i tre uker. Vi var spente, men turen gikk så absolutt på skinner. Litt hesblesende ble det i blant, men med justeringsvilje og friskt mot storkoste vi både oss sørover og nordover i Europa.

Jeg hadde fått det for meg at jeg skulle på dannelsesreise og hadde tatt med Dannelselse. Alt det du må vite av Dietrich Schwanitz (Pax, 2005) og Italian Journey av Johann Wolfgang von Goethe (Penguin, 1962).

Det går selvfølgelig ikke an å ta dannelsesgreia helt på alvor, til det blir det fort litt for selvhøytidelig og blottet for klasseperspektiv. Men det var kjekt å reise på interrail med et destillat av den europeiske historien på lomma. Og det var interessant å lese om Goethes reise til Roma på slutten av 1700-tallet. Det satte en del ting i perspektiv.

II

Før vi nådde Roma, overnattet vi i Berlin, Praha, Wien og Innsbruck. I Innsbruck stoppet jeg og kjøpte Die Tiroler Strassenzeitung av en dame. Jeg fortalte henne at jeg skrev for et søstermagasin i Kristiansand, Norge.

Jeg er ikke veldig stø i tysk, men jeg fikk med meg at jeg måtte love henne å sende et eksemplar av KLAR til gateavisredaksjonen i Innsbruck. Nå håper jeg bare tegner Arvid har alpeblyanten klar, slik at at redaksjonen og selgerne i Innsbrucks gateavis får se at de har kollegaer i nord. Gateavisa fra Innsbruck teller 32 sider og er trykket på avisepapir i tilnærmet A4-format. Av innholdet kan nevnes artikler

om tur i alpine, biodynamisk jordbruk, fritateater og jernbanesosialtjenesten i byen, som blant annet gir førstehjelp til bostedsløse og folk som har strandet på jernbanestasjonen.

Avisa har også bok- og plateanmeldelser. For en nordmann er det morsomt å se at våre store forfatter og dramatiker Jon Fosses Schlaflos er anmeldt og får rosende omtale.

Etter tre døgn i Roma tok vi ferje til Patras i Hellas og buss til Athen. Deretter fulgte en uke med øyloffing, med mest tid på Jans andre hjemsted Antiparos (Jans omfangsrike og billedsterke hjemmeside www.islandstrolling.com anbefales).

Hjemturen gikk nordover fra Athen gjennom F.Y.R.O.M., Serbia, Kroatia, Slovenia, Østerrike, Tyskland og Danmark.

III

-Me har vel ikkje sitt någon fodle folk på heile turen, sier Jan. Nei, vi har i grunnen ikke det. Men rusen finnes jo, selv om den ikke gir seg utslag i klassisk norsk fyll. Vi fikk et nesten barokt møte med morgenpilsens venner på den brune Jernbanecafeen i København, hvor sigarettøyken fortsatt lå tjukk.

Den norske fylla er kanskje også henvist til reservater i dag? Jeg har reist mye med tog på Sørlandsbanen siden 1977.

De første årene satt jeg som regel i røykevogna. Men det var alltid et sjansespill å bestille røykeplass.

Ikke sjelden ble man ufrivillig gjest på fest, enten det var livskunstnere fra Oslo som skulle til en av sørlandsbyene for å

finne inspirasjon eller passasjerer fra danskebåten som fortsatte festen på toget fra Kristiansand.

I dag hender det nok også en sjelden gang at en reisende i bistrovogna har fått et glass for mye, men kontrasten til søtti- og åttitallets togturer er tydelig. Nordmenn- og kvinner drikker jo ikke mindre i dag enn de gjorde for 25 år siden. Det er mer snakk om sosial rensing enn om målrettet edruskapsarbeid. Signatur-togene på Sørlandsbanen fremstår i hvert fall i dag like strigla som en sørlandsk gudstjeneste.

Men da Jan og jeg kom opp på perrongen i Thessaloniki i Nord-Hellas, satt det som senere skulle vise seg å være togpersonalet i sovevogna vår på en benk og røykte og drakk øl. Det fortsatte de med etter at toget hadde forlatt stasjonen. De var høflige og hyggelige, men det følte seg ikke veldig trygt å legge seg til å sove med fanta-

sier om hva som kunne komme til å skje hvis konduktøren skulle sovne med fyr på sigaretten. -Og hvis konduktørane drikke på jobb, sa Jan,- kem vett om ikkje lokomotivføraren drikke på jobb og?

Men det gikk altså bra. Interrail er absolutt noe for oss godt voksne også. Det finnes billetter for de fleste behov. Togene blir stadig bedre. -Jysla kjekt, sier Jan og jeg. Reisebloggen vår, med bilder, fakta, innfall og utfall finner du på www.bergtun.com/interrail_2009

IV

Det har skjedd ting her hjemme også: Statsministeren har skutt tamrein. Jahn Teigen og Anita Skorgan har hatt kaniner sammen igjen. Ari Behn har gitt ut ny bok. Bjarne Håkon Hanssen har fått ny jobb.

Og det er kulturkamp: Nå skal det rises istedenfor å roses! Kulturradikalerne skal

knekkes! Innvandrene må tilpasse seg! Skolene må slutte å dulle med ungene våre! Straffene må opp! Vi nordmenn er teite, amerikanerne har skjønt alt!

Kriminologiprofessor Nils Christie er en av dem som virkelig får gjennomgå. Men Dagbladets kultur- og debattredaktør Petter Raaum peker på det paradoksale i at det i USA, hvor 2,5 millioner mennesker sitter i fengsel, nå er stadig flere som tenker nettopp som Nils Christie: Behandling løser flere problemer enn straff.

Vi trenger alle både grenser og veiledning. Vi lærer og utvikler oss gjennom konsekvensene våre handlinger får. Men straff fungerer best for dem som utmåler og håndhever den. Straff er noe vi tyr til når vi havner på halvdistanse. Den som har kontroll, trenger ikke å straffe.





De fem friheter

Friheten
til å se og
høre det som
er, istedet
for det som
burde være,
var,
eller kommer
til å bli.

Friheten
til å føle
som du gjør
istedet for
det du burde
føle.

Friheten
til å si det
du tenker
og føler
istedet for
det du burde
tenke
og føle.

Friheten
til å be om
det du
ønsker
istedet for
å vente
å se om du
får det.

Friheten
til å ta
sjanser på
egne vegne
istedet for
alltid å
være på
den sikre
siden.

Finn veien til deg selv, vær deg selv. Tenk selv - fritt og ubundet. Se virkeligheten åpent og uredd i øynene, innrøm ærlig egen svakhet, men gi ikke opp. Gi aldri opp troen på livsverdier som skal være ukrenkelige. Sett all din kraft inn på å leve ditt eget liv i ånd og sannhet og i godhet mot alle.
(ALBERT SWEITZER)

Bare tre ting hender menneskene. De fødes, lever og dør. Man merker ikke at man fødes, man lider ved å dø og man glemmer å leve.
(LA BRUYERE)

For å vite hva frihet er må jeg låne andres ideer og tanker. Jeg har hatt drømmer om frihet. At frihet var ubegrenset med penger, et uutømmelig barskap, et harem av vakre kvinner som alle smilte og begjærte meg, en enorm bolig som inneholdt alt mitt hjerte drømte om av ting: svømmebasseng, TV/video, filmstudio, trimrom hvor jeg slapp å trimme, kjøkken hvor verdens beste kokk laget eksklusive kjøttretter, venner som kom når det passet meg og som smilende forlot meg når jeg kastet dem ut.

Andres tanker, andres meninger vil bestandig påvirke oss. Ikke bare positivt, tvert om kan andres ideer få noen av oss til å gjøre det motsatte av det de sier fordi vi har et barnslig behov for å fremstå, i egne øyne, som frie og selvstendige mennesker med skapende evner. Jeg ville skille meg ut - være annerledes, men det ble mest i drømmene, for i virkeligheten var jeg for usikker og redd til å virkeliggjøre visjonene. Men nedvurdere andres tanker, håne dem, latterliggjøre dem som virkelig våget noe - jada - men ble jeg selv for tydelig i en eller annen ubekvem sammenheng så flyktet jeg fra ansvaret jeg innbilte meg det kunne medføre.

I en sydamerikansk stat - jeg husker ikke hvilken - er det satt opp en medalje som gies den som med vågemot handler i strid med ledelsens ordrer og, tross dem, vinner seier på slagmarken.

Men æren og medaljen ble bare gitt hvis resultatet ble godkjent av seierherrene.

For seierherren må alltid ha rett, - eller hva?



BIBLIOTEK ANBEFALER

”ET HÆLVETES LIV”

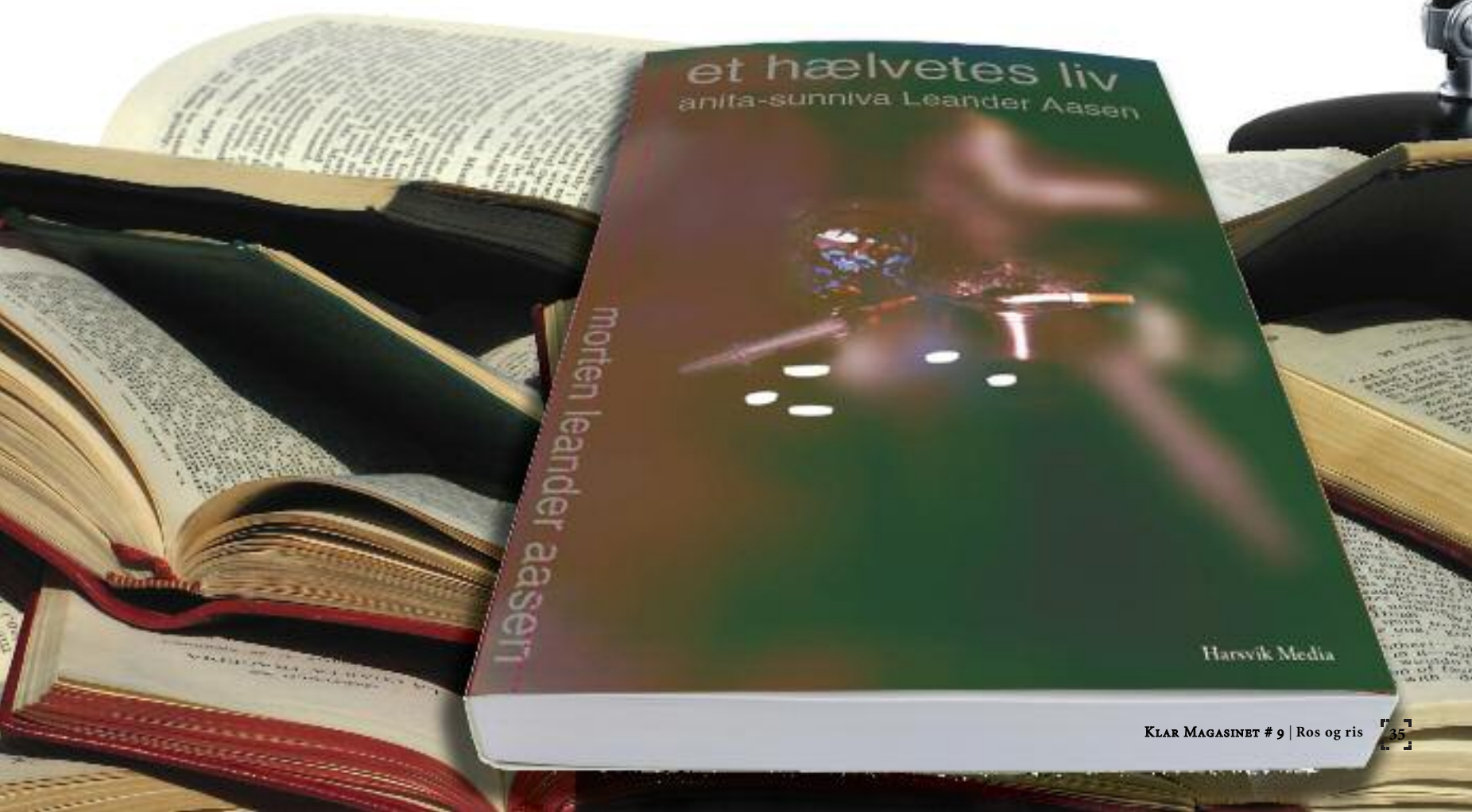
Stiftelsen Klar mottok en e-post, der avsenderen anbefaler folk og lese boken ”Et hælvetes liv”. Boken er spesielt etterspurt av ungdom, skriver Ragnhild Madsen, som er rådgiver for barn og ungdom ved Skedsmo bibliotek.

”Som bibliotekar opplever jeg at hvert år en kommer rekke elever inno som skal skrive særerne. Mange ønsker å skrive om rusproblematikk, et tema mange dessverre kjenner altfor godt til. I denne forbindelse er en av bøkene jeg trekker fram ”Et hælvetes liv”, der de får både en usminket versjon av rus, men også en annen synsvinkel enn rusmisbrukerens egen. Sammen med bøker som Hard asfalt, Kjør meg til Slottsparken, Rus og rolex,

Dans på min grav og andre bøker med samme tema får elevene dermed et bredere perspektiv.

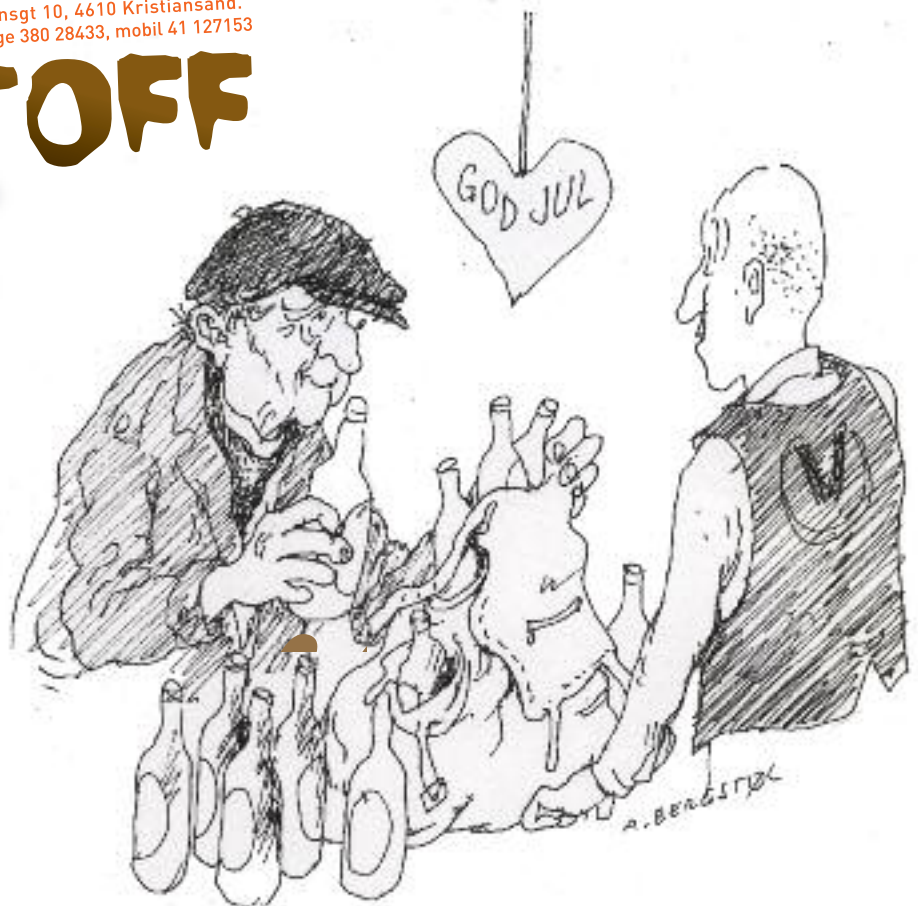
For egen del kan jeg legge til at det er viktig at pårørendes opplevelser også kommer tydeligere fram. Rusmisbruk er ikke noe som går utover kun den som ruser seg, men får ringvirkninger på mange andres liv. En helhetlig ruspolitikk kan ikke lages med mindre man også tar i betraktning denne dimensjonen”, skriver hun videre.

Boken kan bestilles gjennom forlaget Harsvik Media, harsvik@harsvik-media.no. Pris på boken som er innbundet, er 360 kroner pluss porto. Boken kan også kjøpes i bokhandel.



Send til Klar Kristiansand, kronprinsensgt 10, 4610 Kristiansand.
Eller oddmund@klar.as. Du kan også ringe 380 28433, mobil 41 127153

SMÅSTOFF



En eldre kar med en gammeldags og svært stor ryggsekk kom inn på polet rett før jul og bestilte 42 flasker Eau de Vie. Flaskene ble møysommelig plassert opp i den kjempestore sekken mes køen bak ham vokste. I det han var klar til å gå, - lett svaiende under vekten av den ganske blytunge sekken – snudde han seg mot ekspeditøren og sa:

”Det var bare en ting til, - kona lurte på om dere holder åpent i romjula?”



Baren hadde så vidt åpnet om morgenen , da en opprømt og rødøyet kar styrtet inn og spurte bartenderen:

”Hør her, var jeg her i går kveld og ga deg en tusenlapp og drakk opp alle pengene?”

”Ja, det skal være sikkert!” sa bartenderen.

”Gudskjelov, det var en lettelse,” sa mannen,

”jeg trodde jeg hadde mista`n!”



Det var pasienten på ferie som sendte postkort til psykiateren sin. Han skrev: "Har det helt fantastisk! Hvorfor?"

Pasienten lå fremdeles omtåket etter operasjonen da doktoren kom inn med en bekymret mine: "Jeg er ikke sikker på hva som feiler deg," sa han, "jeg tror det må være drikkingen." "OK!", sa pasienten. "Er det så mulig å få en uttalelse fra en doktor som er edru?"



"Jeg håper virkelig jeg er sjuk," sa mannen til doktoren. "Det ville være for galt å føle seg sånn hvis jeg var frisk!"



KAMPEN OM ET NAV - OMBUD

I Soria Moria II sier regjeringen at de vurderer en ordning med Velferdsombud som skal dekke NAV, sosialtjenesten og helsetjenesten. Erfaringer viser at brukerne av NAV vil falle i et uttall grøfter hvis de ikke får faglig hjelp. Klar har bedt regjeringen, kommune og NAV Vest-Agder om et svar på når eventuelt et slikt ombud er på plass.

TEKST: **ODDMUND HARSVIK**

Foto: **ARKIV**

At NAV sliter, og at befolkningen lider under mangel på organisering, kunnskap og struktur kan selv ikke de største tilhengere av denne reformen benekte. Det er usikkerhet om hvilke tjenester som hører under NAV - eller skal behandles av sosialtjenesten.

Saksbehandlere mangler fagkunnskap i forhold til sykdommer, handikap og brukernes behov og problematikk. Dette fører til avslag på feil grunnlag, ofte er det ressurssterke brukere som når frem fordi de søker juridisk og/eller hjelp fra fagpersoner til å avklare og forklare saken for saksbehandlere, slik at avslaget blir omgjort.

FEIL ETAT

Et eksempel på hvor vanskelig det kan være, opplever Gatemagasinet Klar. Vi har fått til en hospiteringsavtale med Stormberg, der Klar-selgere etter vurdering kan få jobbtrening et par dager i uka. For å ha alt klar til at en av selgerne kan begynne hospiteringen i januar 2010, ba vi en avdelingsleder i NAV finne saksbehandler som kan følge selgeren opp, slik loven sier at NAV skal overfor arbeidsledige som er på tiltak.

Etter å ha purret på svar, fikk jeg beskjed om at den aktuelle kandidaten ikke hørte hjemme under NAV, men under den kommunale sosialtjenesten. Jeg ringte sosialtjenesten og fikk der et oppgitt svar om at de gjerne kunne følge opp vedkommende, men da ville Stormberg ikke få refundert utgifter i forbindelse med tiltaket, slik de får hvis NAV følger opp. Saksbehandleren i sosialtjenesten kunne heller ikke forstå hvordan NAV kunne skyve ut gatemasinselgerne, men lovet å ta opp saken med avdelingslederens overordnede. Og der står saken nå.

ENIGHET OM FELLES OMBUDSORNING?

Med bakgrunn i denne saken, en rekke saker fra media, fra undersøkelser fra Funksjonshemmede fellesorganisasjon, saker behandlet av sivilombudsmannen og fra andre organisasjoner, vil Klar forsøke å finne ut om regjeringen vil følge opp Soria Moria IIs tanker om et velferdsombud som skal dekke NAV. Vi søker også å se om NAV Kristiansand vil gjøre som i Fredrikstad, etablere et eget "NAV-ombud"? ("Fredrikstad kommune har brukerombud som arbeider i forhold til alle tre forvaltningsnivåene og her er utgjør Nav en del av arbeidsmengden, men vi er ikke NAV-ombud, presiserer brukerombud i Fredrikstad, Bente Rekve).

NAV og Kristiansand kommune forsøker finne en god ordning. Det er ønskelig med et felles ombud for å sikre brukerne på best mulig måte. Vi har satt i gang undersøkelser for å se hvordan ordningen i Fredrikstad fungerer, og vi sjekker ut at den ordningen vi setter i gang, ikke kolliderer med ombudsordninger som sentrale myndigheter eventuelt vil sette i gang, sier Stein Otto Daatland, Kommunikasjonsrådgiver for spesialenheter i NAV Vest-Agder til Klar. Styringsgruppa for Kristiansand Kommune og NAV skal ha et styringsgruppemøte, sannsynligvis når dette nummeret av Klar er under trykking. Men Klar vil komme tilbake med referat fra dette møtet i først nummer 2010.

Rådmann i Kristiansand, Tor Sommereseth, sier at det også er ønskelig for Kristiansand kommune at det blir en felles ombudsordning.

-Innenfor trygd og sosiale behov er det vanskelig for brukerne å skille hvem som har ansvaret, kommunene eller det statlige NAV. Ofte griper behovene inn i hverandre, og da er det godt for brukerne å ha ett sted de kan søke råd og veiledning. Sommerseth synes det er flott at dette også er ønskelig fra NAV Vest-Agders side.

IKKE NYTT ÅREMÅL

Byombudet i Kristiansand, Kim Henrik Gronert, har lenge kjempet for et eget NAV-ombud. Gronerts åremål går ut sommeren 2010, og han sier til Klar at han ikke ønsker å forlenge åremålet med seks nye år.

-På ditt spørsmål om hva som vil skje med min stilling, så må jeg svare at det ennå ikke er avklart. Det er blant annet begrunnet i at pasientombudsordningen ble utvidet til å bli pasient- og brukerombud fra og med 01.09.09. Fra denne datoen overtok man kommunehelsetjenesten og ansvaret for å ta i mot brukere som ønsker å få bistand i forhold til det. (foreløpig er det også pasient- og brukerombudet som har ansvaret for midlertidig husvære).

-I forhold til hva jeg tenker om fremtiden i forhold til ombudsordningen i Kristiansand, så er det ikke noen hemmelighet at jeg ved flere anledninger har sagt at man bør vurdere å bruke den muligheten som nå åpner seg i forhold til å tenke nytt og vurdere om det er mulig etablere en ombudsordning som også kan omfatte NAV. Jeg har allerede overfor rådmannen og en del politikere flagget et slikt synspunkt. Videre mener jeg at man bør velge en

løsning der man inngår forhandlinger med Pasient- og brukerombudet i forhold til om de kan tenke seg å ta på seg noen av disse oppgavene (allerhelst også oppdrag som NAV ombud). Man vil da kunne oppnå å ytterligere styrke ombudsordningen med flere ansatte.

BREV TIL STATSRAÅDEN

Kim Henrik Gronert sendte allerede i begynnelsen av mai 2009 et brev til daværende Arbeids- og inkluderingsminister Dag Terje Andersen, der han kom med en rekke henvisninger til hvorfor det er nødvendig med et NAV-ombud, og han argumenterte også med hvorfor. Blant annet siterer han et brev fra en NAV-leder.

"Jeg kan fortelle at vi daglig får henvendelser fra brukere som ønsker at vi kontakter personer i systemet, fordi de antar at vi har større muligheter enn andre til å nå frem. Men beklageligvis har vi ikke det". Samme leder skriver også: "Jeg kan fortelle at en person er innvilget pensjon, 5.3., - men ingen penger eller vedtak er mottatt fordi pensjonsenheten ikke klarer å levere. Det er pinlig og frustrerende, og bare ett av mange eksempler, dessverre".

Gronert henviser i brevet også til at han det siste halvåret har hatt mange henvendelser fra brukere som ikke forstår hvem de skal henvende seg til, eller hvordan de skal få opplysninger. Klar ba departementet om reaksjoner på dette brevet, og har motatt dette svaret.→

MISTER BRUKERE

Pasient- og brukerombud, Gunhild Solberg mener at en felles ombudsordning vil være det beste for brukerne. Solberg er enig i argumentasjonen som er gitt av byombudet og rådmannen, og hun er opptatt av å ikke skape flere dører som stenges for brukerne.

-Vår erfaring er at vi mister brukerne hvis vi må henvise til et nytt telefonnummer, et nytt kontor de må henvende seg til. De aller fleste som kommer til ombudet, har allerede vært innom veldig mange kontorer allerede. Og når de kommer til hit, forventer de å få hjelp og rettleiding.

Solberg mener at situasjonen i byen, der åremålet til byombudet er sluttfasen, og det ennå ikke er avklart hvordan denne ordningen skal erstattes, gir muligheter for å få til en prøveordning med felles ombud i byen.

-Pengene fra byombudstillingen er jo tilgjengelig. Jeg mener absolutt at vi nå bør bruke muligheten, fastslår Solberg.



Arbeids- og inkluderingsdepartementet har tidligere mottatt forslag om opprettelse av prøveprosjekt med NAV-ombud fra Helse- og sosialombudet i Oslo og Pasient- og brukerombudet i Hedmark og Oppland. Arbeids- og inkluderingsministeren har også mottatt en henvendelse fra Byombudet i Kristiansand kommune om opprettelse av et "Velferdsombud". Denne henvendelsen er ved en inkurie blitt liggende ubesvart i departementet og vil bli besvart i nærmeste fremtid.

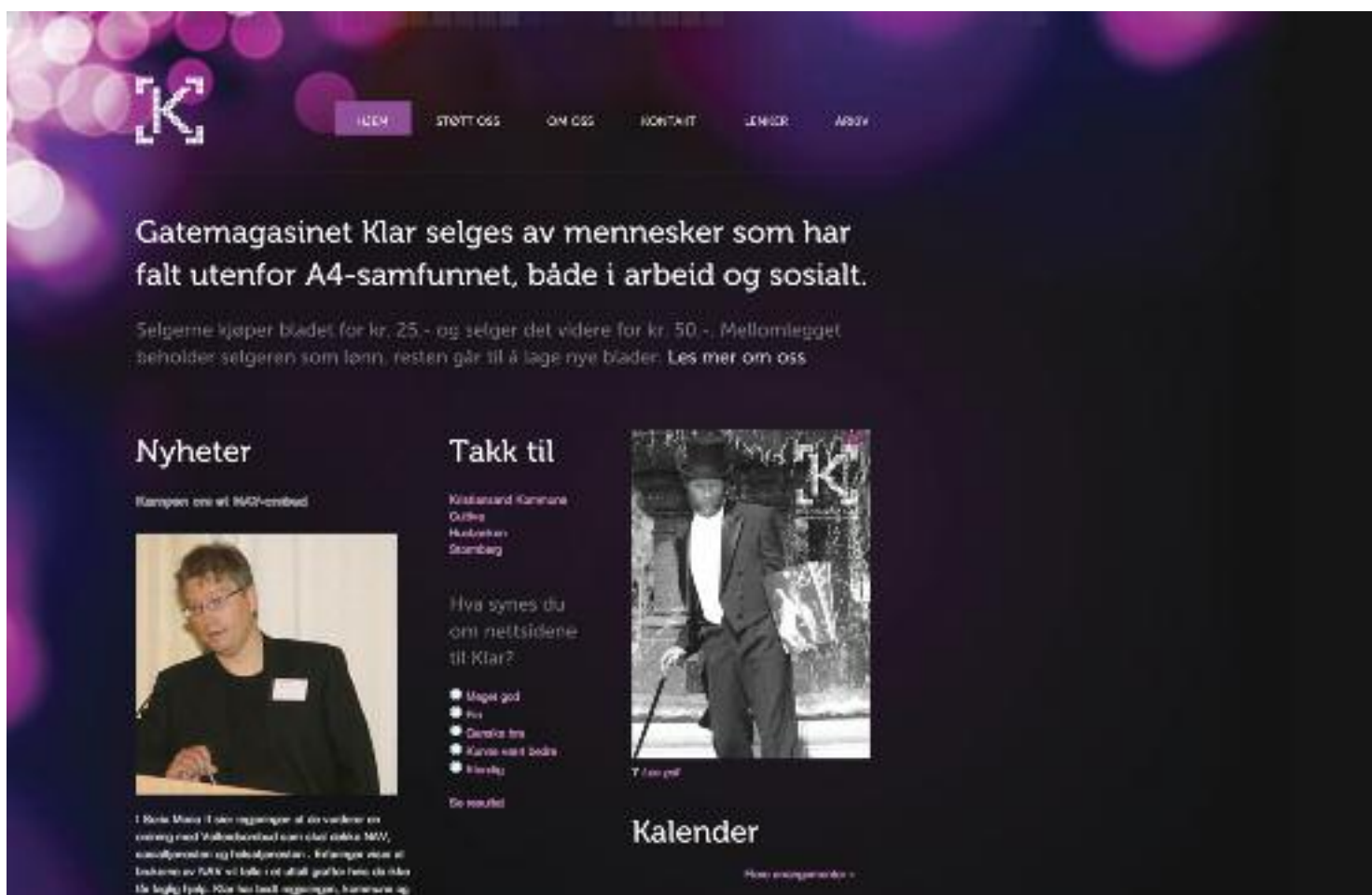
I departementets svar til Helse- og sosialombudet i Oslo og Pasient- og brukerombudet i Hedmark og Oppland, har departementet informert om at man på det nåværende tidspunkt ikke finner det hensiktsmessig å opprette et prøveprosjekt med NAV-ombud for brukere av arbeids- og velferdsforvaltningen.

Avgjørelsen er blant annet begrunnet med at Arbeids- og inkluderingsdepartementet for tiden vurderer ulike styrings-, kontroll- og rettsikkerhetsordninger for arbeids- og velferds-

forvaltningen. Dette arbeidet har allerede medført at Regjeringen har oversendt Stortinget et lovforslag om å innføre tilsyn med kommunenes tildeling av økonomisk stønad og kvalifiseringsprogram etter sosialtjenestelovens kapittel 5 og 5A. I sommer fremmet Justis- og politidepartementet en stortingsmelding om offentlig rettshjelp, hvor det blant annet ble foreslått å utvide både inngangsvilkårene, organiseringen og saksfeltet som er omfattet av den offentlige rettshjelpen. Endringer i den offentlige rettshjelpen kan innebære at en del av de funksjonene som tradisjonelt ligger til et ombud kan bli ivaretatt ved offentlig rettshjelp.

Departementet ønsker å se de forskjellige rettsikkerhetsordningene i arbeids- og velferdsforvaltningen og det framtidige offentlige rettshjelpstilbudet i sammenheng. Man har derfor ikke ønsket å opprette et prøveprosjekt med ombud for brukere av arbeids- og velferdsforvaltningen.





GATEMAGASINET STARTER NETTBUTIKK

Gatemagasinprosjektet mister i år mange 100 000 i offentlig støtte. Redaktør og daglig leder Oddmund Harsvik forsøker å finne nye måter å få inn penger på. En nettbutikk, tilknyttet www.klar.as har sannsynligvis åpnet når dette leses.

Vi vil i år 2010 med stor sannsynlighet miste ca en 600 000 kroner i driftstøtte til gatemagasinprosjektet og andre tiltak knyttet til dette. Cultivas styre føler at de har bidratt nok. Vi er ferdig med Husbankens toårige kompetansesøtte for å drive registrering av bostedsløse og for å informere om rettigheter, jeg har søkt om å få utvidet støtten til å gjelde to nye år, men har fått avslag. I tillegg er et treårig prosjektstøtte fra helsedirektoratet over. Til sammen står vi altså i fare for å miste mer enn en halv million kroner i inntekt.

Godt sponset av EDB Totalpartner har vi åpnet et flott nettsted, nå jobber vi

iherdig sammen med EDB Totalpartner for å rekke å få betalingsverktøy og vareholdning tilgjengelig på nettstedet.

Her selger vi kunst, gitt av byens kunstnere, bøker gitt ut på Harsvik Media, og muligens også fra andre forlag hvis vi får til gode innkjøpsavtaler. I fjor gav vi ut en flott maxisingel, musikk-CD. Restopplaget selges på Klars netthandel. Vi vil selge t-skjorter med gatemagasinet logo og mantra, pluss andre Klar-effekter. Varelageret vil utvides etter hvert. Alle varer har to priser: En ordinærpris, og en satt en del høyere for at de som vil støtte Klar kan enkelt og

greit gjøre det ved å betale mer for varen.

Jeg håper publikum vil benytte denne tjenesten. Vi trenger sårt å få inn mer penger til driften. I fjor hadde vi et overskudd som gjør det mulig å holde det gående en stund, men det skal ikke mye til før kassa tømmes. Det koster å gi ut dette magasinet.

Jeg kommer fortsatt til å jobbe med bolig- og fattigdomsproblematikk til tross for at vi ikke får fornyet kompetansetilskuddet. Bare så det er sagt.

Gå inn på www.klar.as



Hans Christian Krogh

Dag & Julian Ringstad

**Nina Munksgård &
Pål Guthe**

The Bjervands

Tove Boygard

Vi rakk dessverre ikke å få ut dette nummeret av Klar for støttekonserten i Grim Kirke. Konserten fikk imidlertid behørig forhåndomtale i andre medier. Vi vil likevel i dette nummeret gi en takk til artistene. Vi kommer med en større reportasje om konserten i neste nummer av Klar.

Støttekonsert for Gatemagasinet Klar i Grim Kirke, søndag 6. desember kl. 1900 – 2100. Inngang, Kr. 150. Kr. 300 for familie

Takk for at dere stiller opp for Gatemagasinet Klar. Dag & Julian Ringstad, Nina Munksgård & Pål Guthe, The Bjervands og ikke minst Tove Boygard og Klar-selgerne Hans Christian Krogh & Roger Hansen.


GATEMAGASINET KLAR
Tilstedeværelse • Toleranse • Ydmykhet

ENKLE FORKLARINGS- MODELLER

Redaktør Hans Christian Vadseth, mener mine forklaringsmodeller for å boikotte Fædrelandsvennen og andre aviser som kjører alkoholspalter er enkle. Jeg påstår at hans bortforklaringsmodell, som går ut på å peke på hva andre gjør, er lettvent og enkel.

TEKST: **ODDMUND HARSVIK**

FOTO: **ARKIV**

-Hvorfor ikke boikotte staten, som selger alkohol? Eller dagligvarebutikkene? Spør redaktøren på i en twittermelding. Mitt svar er at han nå fraskriver seg ansvar ved å peke på det andre gjør. Det er gjennom media alkoholbruk blir normalisert, og det er gjennom media barn og ungen vokser opp med illusjonene om at de er unormale hvis de ikke bruker alkohol.

Så til sammenligningen med stat og butikker: Jeg har i en leder i Gatemagasinet Klar, sammenlignet Erna Solberg og Siv Jensen med narkobakmennene, fordi de mot bedre vitende vil øke tilgjengeligheten på alkohol og senke avgiftene. Jeg har også støttet opp om å frata butikker retten til å selge alkohol hvis de selger til mindreårige. På samme måte har jeg kjørt kampanjer mot justisdepartementet for å få de til å gjøre det straffbart å gi egne og andres barn alkohol. I dag er det kun straffbart å selge eller kjøpe for. Dette har jeg holdt på med i tre år, og har ikke gitt opp å få dette til.

Jeg har imidlertid liten tro på å få til et totalforbud mot alkohol, selv mitt idealsamfunn er uten rusgifter. Jeg jobber for at mennesker skal se at det er selvmedisinering å bruke rusmidler, narkotika eller alkohol, og at de skal lære seg å få et godt liv uten. Vi har tross alt rusmidler nok i oss til at vi bør slippe å ta eksterne rusgifter. Det er først når vi

lærer oss å bruke evnen til å begeistres at den fungerer skikkelig.

Det er for øvrig heller ikke første gang jeg fronter avisenes omtale av alkohol, blant annet gjennom et intervju i Journalisten, der jeg refset avisenes hyllest av foreldre som gir barna sine alkohol for at de ikke skal bruke narkotika. Jeg nådde heldigvis frem, slik at denne idiotien ble stoppet. Som nevnt, har jeg også vært kamp med Vadseths tidligere arbeidsgiver, der vg.no hadde selvinnsikt nok til å snu. Det var forøvrig denne saken som fikk daværende redaktør, Eivind Grønvold, i Motorføreren til å skrive følgende:

En helt

"I en reportasje, eller rettere sagt noe som lignet på alkoholreklamer på VGs forsider søndag 28.11, forteller avisen sine lesere at nå har de funnet akevitten som gjør at "julen er reddet". Kanskje bør de først spørre de titusner av barn som ringer Røde Kors krisetelefon fordi de er redde foreldrenes fylleadferd ni julen, og salgsargumentet er troverdig."

Nok en melding har tikkert inn pr. e-post fra Harsvik Media. Bak Harsvik Media står Oddmund Harsvik; "alkoholiker, men i stedet for å drikke selv, skriver han om andre som gjør det." "Vi hadde en stor reportasje om han i Motorføreren nr.2 – 2003. (denne reportasjen var intervjuet fra Journalisten som motorføreren fikk bruke, o.h.anm)

Oddmund Harsvik er en helt. Ikke fra noen annen kilde får vi en så kontinuerlig strøm av relevante innspill relatert til rusproblemer. Han er ei vaktbikkje – henger på som en klegg. Og i hans tilfelle er det selvopplevde en ballast som gir autoritet. Dagen etter han tok tak i akevitt-testen, "tikker" melding inn. "I en e-post til Harsvik Media beklager administrerende direktør og ansvarlig redaktør i VG Nett, Torry Pedersen gårsdagens oppslag der avisen hevdet av funn av god akevitt gjør at "Julen er reddet".

Men han gir seg ikke med det. Ny melding: "Harsvik Media har stilt ansvarlig redaktør, Bernt Olufsen, en del spørsmål om avisens praksis med øl-, vin- og brennevinsspalter. Blant annet: - "Er alkohol et så viktig forbrukerstoff at det er verdt tre helsider i avisen?" Så kommer et avsnitt med info om hva jeg driver med innefor rammene av mediebyrået Harsvik Media. Jeg tar ikke det med her.

Ydmykt til denne mannes innsats, anbefaler vi så gjerne både mannen, byrået, nettsiden (www.harsvik.media) og boka "Når bunnen blir håpe – eller døden", og andre bøker han skriver. Samtidig som vi ønsker både ham og alle andre som gjør en samfunnsnyttig innsats en riktig god jul og et fremgangsrikt år!"





From: oddmund <oddmund@klar.as>
Date: Tue, 9 Oct 2007 12:46:16 +0200
To: 'Remi Andr é Oseid Thoresen' <remi@osigraf.no>
Subject: RE: Klar del 2

KLAR-OSIGRAF
 OKTOBER 07

Supert, fenomenalt. Du er flink, jeg er flink, og de
 fotograf og illustratør er flinke. En topp gjeng! Send
 best Klar Kristiansand ever. 7000
 oddmund



Vi spiller med klar



KLAR+OSIGRAF

KLAR KLAR
 240 x 500



KLAR KLAR
 240 x 500

osigraf
 STAV
 KEND
 AESTON
 EGG&CO



MINI: En ska' være forsiktig med å gi ros te hvem som helst. Det e' noen det kan gå te haue på så de tror at de e' bedre enn andre. Å da kan ros nesten forgifte sinne disses. Pappa e' en ubefesta sjel som æ e' forsiktig mæ å rose. Han kan jo bli heilt tullete a' høytidelighet hvis han får skryt.

Inne i hendane har han noen små klomper, eller knuder, som han selvfølgelig trodde var kreft eller no' ant dødelig. Men ei gang han var hos doktoren tok han mot te sæ å spørte doktor'n å de klompane var for noe. Legen kjente nøyte på de mens pappa venta livredd på dødsdommen. "Det eneste vi er helt sikre på", smilte doktoren lurt, "er at de som har sånne knuter i hendene nedstammer direkte fra vikingene."

Det va' ord som gikk rett te haue på pappa. For når klompane inne i hendane va' spesielle, da måtte jo han au være spesiell. Han så nå på klompane som æresbevis, som han stolt viste te alle som gadd å lytte te en som hadde fått diagnosen viking. Men doktorens løgnaktige diagnose gjorde møe godt for sjøtil-liten te pappa. Han retta ryggen og ble lengere i stegane å han jobba møe bedre i lang tid etter at han va' blitt viking. Så små ord fra en doktor kan løfte et menneske. At noen blir nautete og sjølhøytidelige av å ble rosa får så være. Å være positiv mot hverandre e' iallfall sabla viktig, sjøl om konstruktiv kritikk sikkert er mer lærerikt enn ros.

Før i tia jobba pappa med reklame. Laga kostbare brosjyrer og flotte firmapresentasjoner for store bedrifter over heile Sørlandet. Det viktigste var da å skryte av bedriften og tingane de laga.

"Æ kunne ikke lu", sa pappa, "men æ måtte underdrive svakhetane og overdrive fordelane. Da ligna resultatet mange ganger ei løgn. Syns ikke du au det, Mini?"

Sånn e' det i partipolitikken au. Med overdreven ros og ris skaper menneskane unødvendige motsetninger og derfor blir det så møe konflikter i verden.

Noen psykologer har utvikla noe de kaller for LØFT-metoden for å løse problemer blant folk på bedriftane rundt i landet.

Å viktig det e' å rose de du jobber sammen med. Være positiv. Så pappa leste dette for mæ:

"Vær raus. Å verdsette noen er å la dem få vite at de strekker til, og at deres arbeidsinnsats trengs. Det gjelder bare å gi riktig ros. Ros og positiv tilbakemelding er et savn på mange arbeidsplasser. Vi føler oss ikke nok verdsatt. Det er et tankekors, siden verdsetting er brenselet som får mennesker til å bevege seg. Det er opplest og vedtatt at ros øker opplevelsen av å bli verdsatt. Men det er ikke selvsagt. Ros kan gjøre oss beklemt. Vi opplever kanskje ikke at vi fortjener den rosen vi får. Vi syns kanskje rosen blir overfladisk, kunstig og lite relatert til den innsatsen vi gjør. Utsagn som "så flink du var!" eller "det gjorde du bra!" kan prelle av dersom vi ikke skjønner hva det siktes til, og ikke selv opplever at det vi gjorde var spesielt bra. Ros kan til og med oppleves som "invaderende", for eksempel dersom man får applaus for noe man ikke ønsker å snakke med andre om. Dessuten faller det ikke naturlig for alle å gi direkte ros.

Tenk på historien om kona som misfornøyd spurte ektemannen hvorfor han aldri sier at han er glad i henne, hvorpå han svarer: "Jeg sa jo det for 40 år siden da vi giftet oss, og hvis det blir en forandring, skal jeg si i fra."

Kanskje er noe av det mest trivselsfremmende å få høre at andre har snakket vel om deg. Tenk for eksempel at du gjennom en kollega får høre at sjefen din har skrytt av det du har gjort. Eller at noen forteller deg hvor stor nytte andre har hatt av noe du har bidratt med. Eller du overhører noen som snakker sammen om hvor viktig din arbeidsinnsats er for felleskapet. Det er vanskelig å bli annet enn stolt og glad over å få seg selv gjenfortalt på slike verdsettende måter.

Språk er ikke bare beskrivende.

Språk skaper den verdenen vi lever i.

Vi skaper hverandre ved måtene vi beskriver hverandre på og historiene vi forteller om hverandre.

Vår selvtilitt vokser gjennom å bli positivt omtalt av andre."

Æ tror æ må være mer positiv å snill me' pappa i tia fremover. Det vil nok slå positivt ut i matfate. Tror' kke du au det?



Det triste med de fleste av oss er at vi heller vil bli ødelagt av ros enn reddet av kritikk.

AKTUELT

Debattsider: Vi oppfordrer leserne til å debattere, komme med meninger om Klar, om rus og om fattigdomsproblematikk. Eller andre ting som opptar deg.

VÅRT ALLE STØRSTE SAMFUNNSPROBLEM

Enkelte liker å sammenligne rusproblemene med sykdommer fremkalt av kefirmelk og usunn mat. Her er noen av de konkrete skadevirkningene rusgifter, først og fremst alkohol gir oss som privatpersoner og samfunn:

Av ODDMUND HARSVIK

Verdens helseorganisasjon (WHO) anslår at 10 prosent av befolkningen i den industrialiserte verden har et akutt alkoholproblem. For Norges del betyr det ca 400 000 mennesker med et slik akutt problem.

WHO anslår også at hver og en av oss har en nært familie på syv personer. Det betyr at for hver som får et avhengighetsproblem, rammes åtte personer totalt. I Norge preges altså 3 200 000 mennesker, mange sliter psykisk og somatisk.

Forskning viser at ca 20 prosent av langtidssykemeldinger, 30 prosent av korttidsfravær og førtidspensjonering kan relateres til rus. Næringslivet taper hvert år 12-16 milliarder kroner på ansattes bruk av rusmidler på fritiden. Dette gjennom blant annet nedsatt produksjon, bruk av vikartjenester som følge av fravær og dårlig arbeidsmiljø. Et av fem barn føler seg utrygge hjemme på grunn av rus, vold og psykiske lidelser. I de nordiske landene er 70-80 prosent av voldstilfellene alkoholrelaterte, skriver Ingeborg Rossow i en oppsummering av internasjonal forskning om alkoholbruk og vold.

ALKOHOL VERRE ENN ILLEGALE RUSMIDLER

Så vel politiets registreringer av ruspåvirkning ved voldsutøvelse fram til tidlig på 80-tallet og studiene fra legevaktene i Oslo og Bergen på midten av 90-tallet indikerer at andre rusmidler enn alkohol har spilt en relativt beskjeden rolle for voldsomfanget i Norge. Hvorvidt dette har endret seg i løpet av de siste ti årene vet vi lite om, men studier fra USA og Canada, hvor omfanget av illegal rusmiddelbruk er mer omfattende enn her, viser at illegale rusmidler spiller en klart mindre rolle i voldsforbrytelser enn hva alkohol gjør (Pernanen et al, 2002).

Det anslås at 80 prosent av innsatte i norske fengsler har et rusproblem, og at de aller fleste kriminelle handlinger blir utført under påvirkning av rusmidler. Rundt 100 000 mennesker blir årlig utsatt for vold fra fulle menn, fleste av disse er kvinner. 1,2 millioner mennesker uttaler at de blir utsatt for hensynsløs fylleadferd. Hos to av tre førere som omkom i ulykker på norske veier og hvor kun ett kjøretøy var involvert, er det gjort funn av ett eller flere rusmidler.

En av fem sykehusinnleggelseser er relatert til rus. Det betyr 100 000 sykehusinnleggelseser årlig og 700 000 legekonsultasjoner er rusrelaterte.

SYKDOMSBYRDEN

Verdens helseorganisasjon (WHO) har beregnet hvor stor andel av den samlede sykdomsbyrden (tap av friske leveår) som kan tilskrives alkohol, narkotika og tobakk. I vår del av verden (Vest-Europa) er det beregnet at ca 12 prosent av tapte friske leveår skyldes alkoholbruk (Rehm, et al., 2009), og at alkohol – nest etter tobakk – dermed er den viktigste risikofaktoren for tap av friske leveår. Narkotika står for en vesentlig mindre del av sykdomsbyrden; ca en prosent av tapte friske leveår (Lopez, Mathers, Ezzati, Jamison, & Murray, 2006). Samlet sett kan det ikke herske tvil om at alkohol forårsaker en større belastning for samfunnets ressurser og representerer et alvorlig problem for langt flere misbrukere og deres nærmeste enn hva narkotika gjør.

Vi støtter gatemagasinet Klar

HERRE KLIPPEN

Kronprinsens gate 7B

Tlf. 38 02 12 56



Klar takker:

Stiftelsen Cultiva som har støttet Klar siden starten.



Kristiansand Kommune som har bidratt siden oppstart.



Husbanken som støtter oss med sitt Kompetansetilskudd. Rusmiddeldirektoratet som støtter oss gjennom ulike tilskudd.

Vi takker også T5 i Arendal og Steg for steg i Grimstad som gjennom å ha tatt på seg distribusjonen av Gatemagasinet Klar i distriktet. Det gir målgruppene mulighet til å benytte seg av gatemagasinkonseptet også der.

Takk til Det Norske Totalavholdsselskap, DNT for at Gatemagasinet Klar, med Klar for musikk (KFM) får bruke Totalen som øvingslokale. Hver Lørdag og søndag spiller selgerne og andre fra miljøet.

Vi takker Oddernes Sanitetsforening som stakk innom redaksjonen med en sjekk på 25 000 kroner. Slike gaver bidrar til at vi makter drifte gatemagasinprosjektet. Det gir både økonomisk og moralsk støtte.

Takk til Sparebank Pluss, Søgne som distribuerer gatemagasinet til selgerne i Søgne.

Takk til befolkningen som har synliggjort sin støtte til dette prosjektet.

Foreninger og lag som støtter oss gjennom frivillig hjelp og pengegaver.

Vi takker de som hittil har støttet oss gjennom ”givertjenesten”

Det er også mulig å støtte oss gjennom å kjøpe Klar-effekter, kunst og bøker, enten gjennom nettbutikken www.klar.as eller direkte fra våre lokaler.

Alle som føler for å støtte oss økonomisk, kan sende et beløp til bankgiro:

Klar
Kronsprinsensgt 10
4610 Kristiansand

Kontonr. 31262412604

Merk giroen med ”Givertjeneste”

Neste nummer har temaet "Fråtsing"
Les også på vår nettside www.klar.as

Fotograf av forsiden: Oddmund Harsvik
Baksidebilde: Natalia B. Harsvik
Motiv: Tobias

Disse har bidratt til dette nummeret av Gatemagasinet Klar:

Oddmund Harsvik:
Leder av stiftelsen Klar. Administrativ leder, ansvarlig redaktør og journalist.
Tlf: 38028433, mobnr. 41127153, oddmund@klar.as , www.klar.as

Leif Strøm:
Nestleder stiftelsen Klar. Journalist, og medlem av redaksjonsstyret i KLAR Kristiansand.
Mobiltlf. 92650468, leif@klar.as

Arvid Bergstøl
Skribent og illustratør, medlem redaksjonsstyret. Mobiltlf. 928 69 479
arviddesign@hotmail.com

Tor Erik Schrøder
Fotograf, medlem redaksjonsstyret
Tor_erik@kengurufoto.com

Natalia B. Harsvik
Distribusjon, skribent, medlem redaksjonstyret; Mobiltlf: 90847774.
Natalia@klar.as

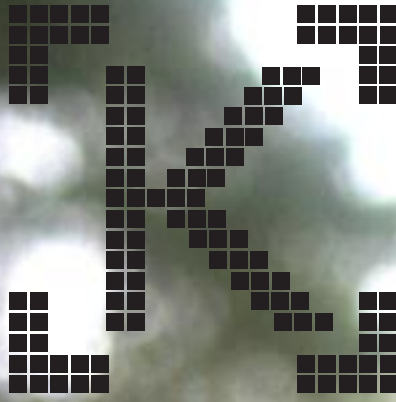
Osigraf Oslo
v/Remi Thoresen
Trykkeri, Layout- og deskansvarlige

Andre bidragsytere:
Odd Volden
Nattmanet
Dagrun Eriksen



www.street-papers.org

KLAR Kristiansand er medlem av International Network of Street Papers (INSP)



GATEMAGASINET KLAR

Tilstedeværelse • Toleranse • Ydmykhet

Gatemagasinet KLAR koster 50,-
Selger beholder halvparten

Neste nummer har temaet "Fråtsing"

